

Aeneas Silvius in Europam / [Pius II].

Contributors

Pius II, Pope, 1405-1464.
Cristan, Michael.

Publication/Creation

[Memmingen] : [Albrecht Kunne], [not after March 1491]

Persistent URL

<https://wellcomecollection.org/works/wjerkyyz>

License and attribution

This work has been identified as being free of known restrictions under copyright law, including all related and neighbouring rights and is being made available under the Creative Commons, Public Domain Mark.

You can copy, modify, distribute and perform the work, even for commercial purposes, without asking permission.

Wellcome Collection
183 Euston Road
London NW1 2BE UK
T +44 (0)20 7611 8722
E library@wellcomecollection.org
<https://wellcomecollection.org>

EARLY PRESS FRAGMENTS

1491.

G

Case 3.a.34.

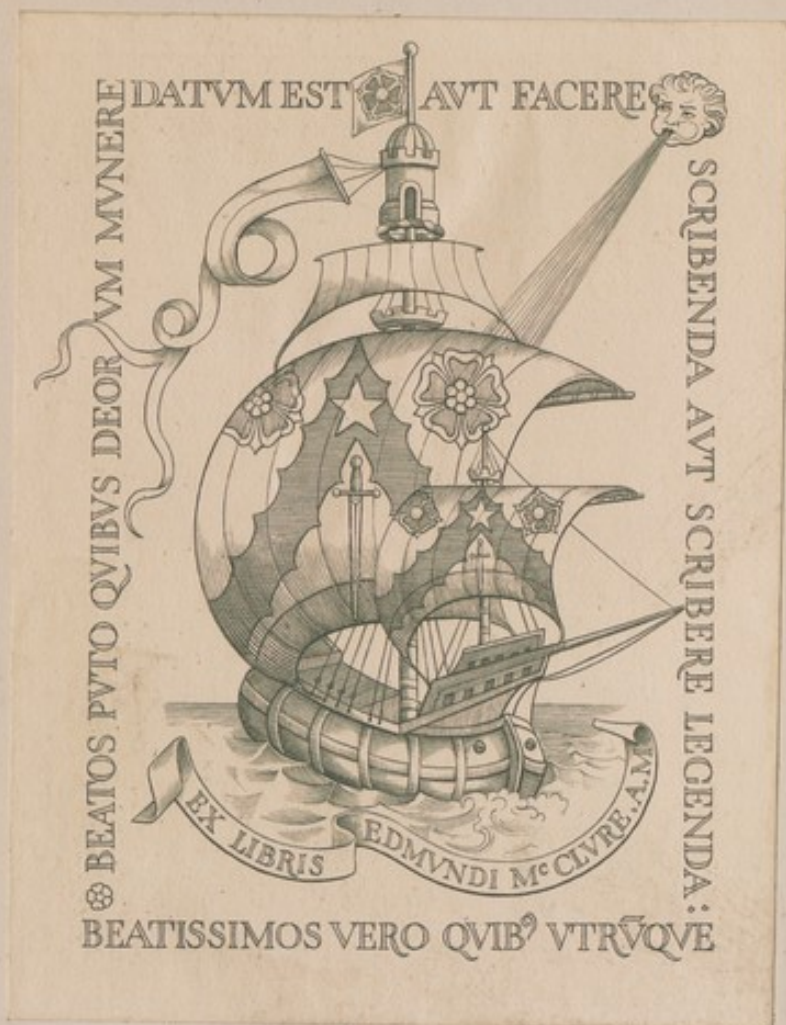
Mem

K

91

Albert Kunne began to print at
 Memmingen about 1482 in which
 year ^{or rather 1483} appeared his "Voragine". His
 Antoninus, Summa Confessionum appeared
 in 1483, and Gersoni Donatus in 1485.

This "Me In Europa" of Piccolomini
 was printed in 1490. (See Potthast, Wegwaiser
 sub Aeneas Sylvius (= Pope Pius II)) at Memmingen
 by Albert Kunne.

Pius II

In Europam

Abrecht Künne

Memningen

Nat after March, 1491.

Imperfect. Sig a^1-a^6 , c^1-c^8 , d^1-d^8 ,
 e^1-e^8 , f^1-f^8 , g^1 , k^8 , l^1-l^8
wanting

Hann * 258

Prohn 2781

Pellechet 179

B.M. II, 605

G
Mem
K
91

[Aeneas Sylvius] In Europa
no date but [Memmingen, Abbat Kunne
de Duderstadt 1490]

2781 Paetlin x 258 Hain

men. is viritum diuisit. **E**x quibus non plus accepit qui to/
 tum mensem. quā qui diem vnā ante diuisione in castris
 fuit numero fratrum ascriptus. **I**d sibi ex euangelio prece
 ptū affirmavit. **Q**d in vinea dñi laborantib⁹. ⁊ qui prima
 hora. ⁊ q. xj. venerant equā mercedem pmittit. **N**ec socie
 tas tum longe lateq; rapinas agere. ⁊ iam qnq; milia pu
 gnatorū in armis hñe. in diesq; crescere. non aliter dissipa
 ri potuit quā duce ipso. **T**ransiluanice ad stipendia ladislai regi
 vocato. **T**ransiluanica regio est vltra danubiū sita. quā da
 ci quondā incoluere. feroces populi ⁊ multis romanorum
 cladibus insignes. nra etate tres incolunt gentes **T**heuto
 nes. **S**iculi. ⁊ **G**alachii. **T**heutones e saxonica originē hñt
 viri fortes ⁊ bello exercitati a. vij. ciuitatibus quas inha
 bitant **S**ibemburgenses patrio sermone appellati. **S**icu
 li hungaroz vetustissimi credunt pmi omnium q ex hunga
 ria veteri in hanc puintiā venerint. **E**am ob causam quā
 uis agros suis colunt manib⁹ ac rure viucentes greges pe
 corū pascunt. nobiles tñ appellant. **E**t pcurrentes inuicem
 alter alterū generosum dñm salutant. **N**ec tributa pendūt
 nisi quo anno **R**ex hungarie coronat. **L**ūc tñ quot sunt
 patres familias tot boues regi tradunt. **Q**uoz numerum
 supra. lx. milium esse ferunt. **I**ussi vero inbellū exire nisi pare
 ant capitali pena plectunt. bona fisco applicant. **G**alachi
 genus **I**talici sunt. quemadmodū paulo post referemus.
 paucos tñ apud transiluanos inuenias viros exercitatos
 hungarie lingue nescios. **I**n hac puintia oppidū fuit qd
 bistriciū vocauere regie corone subiectū. **I**d ladislaus **R**ex
 cum vienne ageret johanni huniadi dono dedit. **E**ulerūt
 id egre oppidam. diuq; restitire. coacti tñ imperata fecerūt
Alt mortuo **J**ohāne eiusq; filio ladislao **B**ude occiso. **M**i
 chaelem rilagi q p mathia altero johannis filio regnū pe
 tebat turpiter reiecerūt. **I**lle indignat⁹ quā pmi ladislai re
 gis mortem accepit eo cum exercitu redijt. **E**li oppidum
 b

J. P. ca. 1489.

(Albert Kummer - impth)

Hain 258.

6
M
9
c
expugnauit **R**ebellium ciuium alijs oculos eruit. **A**lijs man-
sputauit. **A**lijs necē gladio intulit. opidū incendio dele-
uit. **I**ngressi sunt paulo post transsiluanā **T**urchorū circiter
tria milia predamq; magnā abegerūt pecorū atq; hominū
Quos insecuti **S**ibinienses ⁊ ipi theutones adinternitō-
nem vsq; deleuerūt: victoresq; preda recuperata domū re-
dierē. **E**x ciuitatem introierant, cuz michael ex alia parte
haud paruas ducens copias affuit, ciuitati exitū parans.
Que bistricensib⁹ aduersū se opem tulisset. **S**ed cū **S**ibi-
nienses intra municissimā urbē se p̄tinerent frustrat⁹ desi-
derio suo minabund⁹ recessit. **A**pud hungaros obiit etate
nr̄a paulus **C**lergeri⁹ **I**ustinopolitanus grecis ac latinis
lris appzime instruct⁹. **C**uius plura extant opa aberuditi-
pbata. **A**rrianns q̄ **A**lexandri magni gesta greco sermone
p̄scripsit latinus ab eo reddit⁹ est hortatu **S**igismundi **C**e-
saris **S**cripsit d̄ ingenuis morib⁹ grecas ac barbaras ami-
cicias compauit, aduersus **M**alatestam q̄ maronis statuā
in foro **M**antuano deiici iusserat nobile inuectiuaz edidit
ex hungaris q̄ studia hūanitatis secuti euo nr̄o claruerunt
duos nouimus. **J**ohannem episcopū **C**aradiensem q̄ re-
gni cancellariā obtinuit. ⁊ alterū **J**ohannem ei⁹ ex sorore
nepotem q̄ sub **B**enarno **V**eronensi grecas ac latinas lite-
ras didicit nec minus versū quā soluta valet orōne. horū
tū originem s̄clauonicā ferunt. **S**cientiā **J**uris plurimi p̄-
fessi sūt. **I**nter quos dyonisius excelluit gente **L**anylia na-
tus. **Q**ui strigoniensem sortit⁹ eccliam honorē quoq; car-
dinalat⁹. vt aū dixim⁹ emeruit. **I**n remilitari **N**icola⁹ **C**lay-
uoda transiluan⁹. **M**ichael **V**rsati⁹ ⁊ qui talisū inuasit p̄a-
graci⁹ nomē adepti sūt. **N**ūc clar⁹ h̄r **M**ichael **R**ilagi. **E**x
aliena ruina magn⁹. **J**ohānes huniadis. cui⁹ nomen cete-
ros obnubilat nō tā hūgaris quā valachis. ex quib⁹ nat⁹
q̄ nat⁹ erat gliaz auxit. **V**alachia perquaz lata regio est a
trāsiluanis incipēs vsq; in **E**ximū p̄tensa pelag⁹. plana

cf. B

499

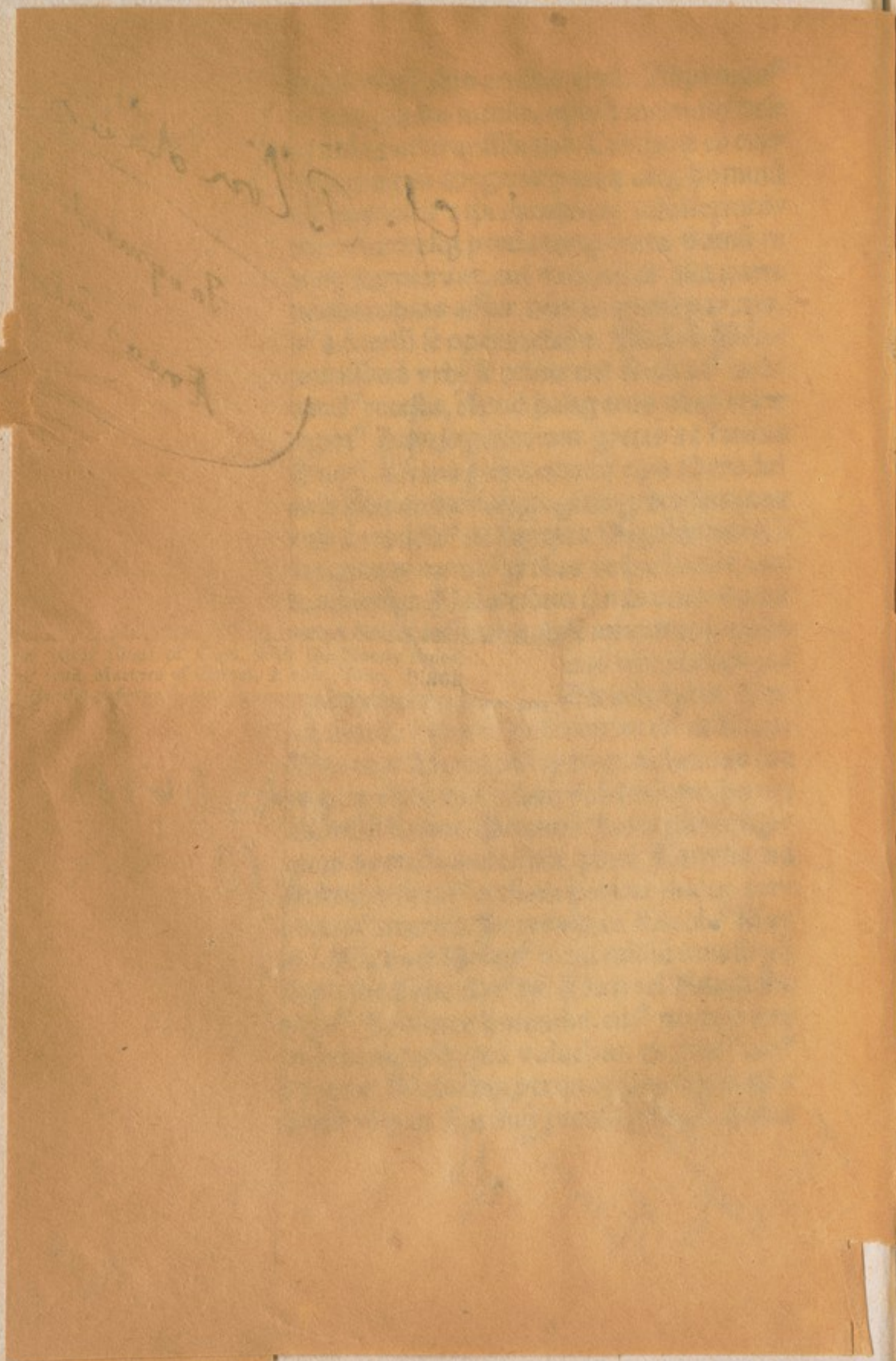
499 Æneas Silvius.
38 leaves, FINE STATE,
3/6

S. C. A. et

38

F. P.
Fragments
Æneas Silvius
3/6

G
Ma
K
91

cf. *Blaug* *dius*

Fragments Early Presses

Aeneas Silvius

1491

499

499 *Aeneas Silvius*.—IN EUROPAM, 8vo, Gothic letter.
38 leaves, FINE STATE, edges of some ll. rough, 33 lines,
3/6 s. l. a. et typ., ante 1491

s. l. a. et typ. (1491)

38 ll.

F. R.
Fragments
Aeneas Silvius
3/6

600
5/6

6

of the
...
...
...

ferme tota. et aquarum indigua. Cuius meridie hister fluvius ex-
 cipit septentrionem. Roxani occupant. Quos nostra etas Ru-
 thenos appellat. et versus fluvium thirā nomades Seyta-
 gen. quos tartaros hodie vocitamus. hanc terrā incolae-
 re quondam gethe. Qui et dariū histaspis filiū turpi fuga
 repulerūt. et lysimachū regem viuum in potestatem pertraxe-
 rūt. Et thratiam pluribus cladibus affecerūt. Prostremito ro-
 manis armis subacti ac deleti sunt. Et coloma romanorum quā
 dncos coherceret eo deducta. Duce quodam flacco: a quo
 flaccia nūcupata. Exin longo tempore tractu corrupto ut sit vo-
 cabulo Valachia dicta. Et proflaccus valachi appellati.
 Sermo adhuc genti Romanus est quāvis magna ex parte mu-
 tat. et hōi Italico vix intelligibilis. Inter Galachos tem-
 pestate nostra due factōes fuerunt. Altera danorum. altera dra-
 garū. Sed hi cum danis impares erant. atque ab illis multifariam
 opprimerent. Turchos in auxiliū vocauere. Quorum armis
 adiuti danos pene ad internitiōem deleuerūt. Danis vero
 Johānes huniades hungarorum Impio frater opem ferens
 non tam illos restituit quā sibi ipsi claritatem et opes acq̄sivit.
 Quippe qui danorum agros ex potestate Turchorum ereptos
 et sibi et posteris perpetua possessione retinendos occupavit
 Galachi et insulas histri accolūt. inter quas peucen apud
 veteres fama notam. et in thratia quoque sedes hñt Gala-
 chorū pars Turchorum Imperio: pars hungaris pars. Nō
 me latet difficillimam esse puintiarum descriptionem quā-
 do et auctores ipsi quos imitari oportet. non solū varij. Ve-
 rum et inter se perarj. ac magnopere dissidentibus inueniun-
 tur. et ipsarū puintiarū limites prodominantium auctoritate
 ac potentia sepe numero cōmutati. Nā que puintia latissi-
 ma quondam fuit etate nostra. aut extincta est. aut per modicā
 contra vero que nulla vel minima extitit. Nūc latissimam
 florentissimamque videmus: longobardiam ac romandio-
 lam non cognouere maiores. nostra tempora. Insubriam

G
M
K
9

Emiliā. ac flaminiam pro: sus ignorant. **M**acedoniā sub
Emachione rege aquo **E**mathia cognominata p̄ augusti
clauferunt termini. **V**irtus postea regū 7 gentis induit
subtrahitis finitimis populis longe ac late protēdit. **V**ent
igit̄ veniā equū censeo si qui mea scripta legentes non eos
locozū terminos offenderint. **Q**uos ip̄i vel mente sua con
ceperunt. vel apud alios inuenerūt. nos que ab alijs ac/
cepimus. seu veteribus seu nouis autoribus incorrupta re
ferimus. quib̄ non est p̄positi n̄ri geographiā edere. licet
aliquā historia ip̄a quā scribimus locozū aliquā significatio
nem requirat. **S**ic em̄ dilucidior redditur.

Post valachos igit̄ 7 hungaros. de quib̄ sermo ha/
bitus est. **T**raciensū res geste sese offerunt. **T**hracia v̄o vt
pleriq; auctores tradunt. **I**piq; prestantiores. amplissima
p̄uincia est. longe lateq; patens. **C**ui ab oriente **E**uxinum
pelagus ac p̄p̄ontis occurrit. **A** meridie egeū mare. 7 stri/
mon fluius. simulq; macedonicus ager. **S**eptentrionem
hister claudit. occidentis oram cū peonie montes. tū pan
nonia. 7 sauius excipit amnis. **I**nqua sententia 7 plinium
veronensem fuisse video. 7 strabonem ip̄m q̄ iuga montis
hemi. thraciā diuidere mediam affirmat. **I**dem q; darda/
nos. **T**ribalos. **D**isos incolere traciā nō ambigit. **T**riba/
los aut̄ eos coluisse campos. **I**nquis vel **R**astiani mō vel
serui sedes h̄nt. **N**emo negabit q̄ scripta veterū p̄nti rerū
statui coaptauerit. **D**ysus vero post tribalos ad orientem
vsq; in **E**uxinū protendunt̄ inter histerū. 7 hemū montem
habitacula sortiti. hos hodie bulgaros appellant. **P**ost
quos maritima loca versus meridiē ad hellepontum vsq;
romania est. natio greca quib̄ olim barbara fuerit **E**t itez
n̄ro tpe. deleta grecozū **I**nperio dominātibus **T**urchis in
barbariā redit. hui⁹ p̄uincie metropolis est bizantium **A**gi
os prius appellata lacedemonij eā condidere duce pausa/
nia. **Q**uibus appolinem p̄sulentib̄. vbi nā sedes quercēt

mandasse oraculū memorie p̄ditū est vt p̄tra cecos habita
tōem locarēt. Cecos autē **M**egarēses appellauit calcedōis
p̄ditores. **Q**ui cū pri^o in thzatiā nauigassent. sitūq; vbi po
stea bizantiū edificatū est p̄sperissent. omīssa tam locuplete
ripa. tenuiorē e regione in asia delegissent. **H**ec **S**trabo
Constantinū v^o **I**mporē cognomine magnū. cū statuisz
Imperiū sedem ex vrbe roma in orientē trāsserre. quo faci
lius parthorū excursiones compesceret. tradūt ecclesiastici
autores introadē p̄fectū. **I**bi regie vrbis fundamēta iccis
se. **U**bi quondā **A**gamennon ceteriq; grecoz p̄ncipes ad
uersus **P**riamū regem fixere tentoria. **S**z admonitū in sū
nis a cristo saluatore locū aliū designante. ceptū opus cui⁹
diu mansere vestigia infectū reliquisse. atque intratiā nauī
gātem bizantiū petiuisse. **E**umq; sibi locū diuinit⁹ ostensuz
dixisse. mox vrbē ampliasse. noua menia erexisse. sublimes
excitasse turrez magnificentissimis tū p̄uatis. tūz publicis
operibus exornasse. tantūq; illi decoris adiecisse. vt altera
roma nō in merito dici posset. **S**criptores vetusti q̄ floren
tem videre deoz por⁹ interris habitaculū quā **I**mpatoz
putauere **R**omē vrbī nouā romā impator indidit. **S**z vi
cit obstinatio vulgi vt a p̄ditore potius **C**onstantinopolis
vocaret. **I**n hac vrbe multa sub **I**mpatorib⁹ **E**pōzū p̄cilia
celebrata. multe suppreſse in chzistiana religione surgētes
hereses. multe inuente **I**nter quas ea diuti⁹ mansit que d^r
processione sancti spūs q̄uis in plurib⁹ agitata ac reiecta
p̄cilijs ad nr̄az etatem vsq; pueniens **D**eniq; sub **E**ugenio
Quarto pont. max^o in florentina **S**inodo quēadmodum
suo loco diceſ **N**ō solū a latinis sed ab ip̄is etiā grecis dā
pnata explosaq; est. **V**lex q̄qua **I**oseph patriarcha **I**o
hannes **I**mpator gentis e iuste cū latina ecclesia p̄cordib⁹
animis fidei **S**ymbolū decātauerint **C**onstātinopolitana
tū ecclia credere qd̄ romana sentiret velut nephās duxit.
Obijerat in florentia patriarcha. q̄ vnioni p̄senserat. **H**ec

Imperator domum reuersus diu superuixerat. **C**onstanti
nus qui ei successit. siue deceptus siue sponte sua insaniens
handquaquam unioni consentiens videbatur. **E**t iam **B**rego
rium patriarcham priore suspectu quod ad veritatem fidei am
buletur domo pepulerat ecclesiastica bona inuadens **D**is
serat eo **N**icolaus pontifex **R**omanus **M**idorum **E**piscopu
Sabiniensem vniuersalis ecclesie cardinalem viris induv
strum. et qui **R**uthenorum ecclesiam iam dudum rexerat.
percontatum. quamnam ratione grecanica natio legatorum
suorum uenta reuiceret cum latinis florentie habita. **I**am ille
Impatorem eiusque senatum inrectam viam pellexerat. cum **T**ur
chorum bellum duceret autore **M**acmethe veluti repentina tem
pestas in **C**onstantinopolitanos emerfit. de quo paulopost
suo loco dicetur. **V**ideo complures etatis nostre non auctores aut
poetas dubitare. **N**ec etiam historicos eo errore teneri ut
theucorum nomine turchos appellent. **C**redo eos idcirco mo
tos. quoniam turchi **T**royam possident. quam teneri coluere. **S**ed
illoz origo ex chreta atque **I**talia fuit. **T**urchorum gens **S**cy
thica et barbara est. de cuius origine atque progressu quauis pro
positum egredi videar dicere. haud alienum existimo. quoniam sub
eius nostro in tantum hoc genus hominum auctum est: ut aliam greciamque
tenens. latinum christianumque nomen late perterreat. **E**a narra
tio res quoque **T**hracienfes aperiet. de quibus institutum est ser
mo. **T**urchi ut **E**thiops tradit. ultra pirrhecos montes et
taratontas insulas contra aquilonis vbera id est ad septen
trionale oceanum sedes patrias habere. gens truculenta: ig
nominiosa: et in cunctis stupris ac lupanaribus fornicaria.
Comedit que ceteri abhominantur. **I**umentorum luporum et vul
turum carnes. nec ab ortivis hominibus abstinet. diem festum nullum
coli. **N**isi mense augusto **S**aturnalia **R**omanorum **I**mperium
audiuit magis quam sensit: quauis octauiano augusto in auro
litico censu dedit: et id quidem sponte. nam tunc vicinas vni
diem regiones annua illi tributa reddere animaduerti: non

hū dieꝝ ac temporū deū exortuꝝ esse arbitrata. numerā ei
quotannis transimisit. **H**ec gens teste othone historico et
Impatoris friderici patruo: regnante apud francos pipi-
no. acaspis portis egressa. cū auaribus (quos hungaros
nostra vocat etas. feroci pugna: multis utrobique desidera-
tis praecepit. **E**xin pontū. **C**apadotiamque transgressa. ad reli-
quas inde finitimas gentes sensim dilapsa. more latronū
clandestinis quibusdam extransionibus vires sibi vendi-
cans occupatis quibusdā montibus: et claustris opportunis.
vnde per occasiones facile irruptiones fieri possent usque ad o-
emerit ac sublata est animis. ut palā iam et pari morte ad-
uersum finitimos de agri possessione certaret. **E**t denique per
cedendi tpe non solum pontū et capodotiam. **C**eterū galatiā
Birhyniam **P**amphiliam. **D**ysidiam: utramque **P**hrigiā
Lilicies: cares et ea alia que minor vocat. adoras usque jo-
ny et littoza greci maris occupauerit: non unū quendā prin-
cipem. sed alios alii duces et varia auspicia. quasi per factiones
secuti. **E**x hac gente quemadmodum **N**icolaus sagun-
dinus vir grece ac latine historie peritissimus ad nos scrip-
sit. **Q**uigesimum abhinc et **C**entesimum circiter annum:
Potumanus exigui tum census. et obscuri inter priuatos
nominis. ex collectio milite non parua manu per seditionem
conflata. crassari passim ac non solum reliquias chris-
tianas vexare. **A**erum etiam homines sue gentis armis
infestis petere et sibi subdere cepit. **C**uius conatibus orta in-
ter **T**urchorum principes seditio facilem cursum praebeuit:
Nam illi dum sepe inuicem laniant: accitis undique omni-
bus qui pro ingenio praebe rapinarumque percupidi essent
auctoritatem breui et nomen adeptus est: oppida non pau-
ca partim vi. partim deditione in potestatem accepit.
Potumano filius successit. **P**recanes. qui rem inchoa-
tam a patre commodè prosecutus admodum propaga-
uit. **E**um a murates filius subsecutus est. qui duobus de

grecoꝝ **I**mpio disceptatib⁹ ab altero q̄ supari timebat in
auxiliū acceritus turchoz p̄mus transiuit in gretiam: vbi
p̄sulto bellū p̄trahens. **P**ostquā ambos enervatis p̄sump
tisq; viribus. fractos ac defessos animaduertit. **C**erlis (vt
aūc) pris. arma in eos sine vllō discrimine p̄ occasionez cō
uerit. **E**t occupato calpoli appido. p̄ oportune in chero
noso ad helleis ponti fretū sito. cetera greca oppida apte pe
tere bello palamq; sibi ⁊ posteris grecoꝝ polliceri. **I**mpē
riū non dubitauit. **M**agnāq; tratie partē nullis ferme ob
stiterē audentib⁹ ditioni sue subiecit. **I**s vita functus duos
reliquit filios. **S**olmanim ⁊ pazaitem. **S**olmano breui e
vita subtracto. res vniuersa ad pazaitem deducta est. **Q**ui
p̄sp̄eros fortune adeptus afflatus vsq; adeo nouelli. regni
sines extulit. vt **T**hratiā pene. vniuersam: excepta p̄stanti
noli ac pera. **T**hesalliā **M**acedoniā. **P**hocidem. **B**oe
tiaz: atticā maiori ex parte occupauerit **D**ysos quoq; **I**ly
rios. **T**ribalos crebris excursionib⁹ infirmanerit. **C**on
stantinopolim vero om̄i agro suburbanisq; ac delicijs spo
liauit. taz longa ⁊ p̄ difficili obsidione vexauit. vt ciues de
sperata salute de deditioe agere ceperint: perissentq; p̄o
culdubio. ⁊ in hosti seuiſſimi potestātē venissent ni **L**amer
lanes ille **S**cytharū p̄potens **R**ex instar torrentis. ip̄o in
cursu atq; impetu cuncta p̄sternendo ac vastando. **P**azai
tem ip̄m occurrere ac reluctari conantē magno p̄lio ⁊ ingē
ti strage superatum in asia cepisset. hic est ille **L**amerlanes
terror gentiū **I**n cui⁹ exercitu duodecies centena milia ho
minum fuisse tradunt: perse ac dario maior: quozuz copijs
siccata flumina p̄diderunt. **I**ram ip̄e se dei vocitauit. nec
nomini crudelitas defuit **M**ultas ac p̄claras asie vrbes de
leuit. hoies tanq; pecora trucidauit: nō ctati: non sexui. pe
percit **D**amascū nobilissimam **S**yr̄ie urbem diripuit atq;
incendit. **P**azaitem cathenavinctū pandens quasi canem
sub mensa sua cōmedere iussit. ascensurus equū eo tanquā

scabello vsus est. post cladem paraite. filij eius qui complu-
res erant in potestatem grecoꝝ venire: cū periculū euasū
ri in thratiā traicere penderent. **C**alapinus aut natu ma-
ior. emissus a grecis patriū regnū obtinuit. **A**dversus quē
Sigismund⁹ **R**ex hungarie collatis signis plūz iniens. tu-
multuose fusus: castra ⁊ impedimenta reliquit. **C**hristiano-
rū ingens occisio facta: **J**ohannes dux **B**urgundie in co-
pilio captus multo auro libertatem redemit. **C**alapinio
mortuo **D**rcam ei⁹ filio tenella etate adolescentulo **M**oy-
ses parrus ⁊ regnū ⁊ vitam eripuit. **Q**ui paulo post sine
filio desideratus **M**ahometem fratrem reliquit heredem:
Is walachis fortissimis ⁊ bellicocissimis nationib⁹ trans-
danubiū vt ante dixim⁹ late dominantibus bello attritis
tributa graua **I**mperauit. **N**ō nullos in **A**lia **E**urchorū
regulos armis oppressos regnis penit⁹ spoliauit **C**hristia-
nos sub **I**mperio suo degētes quā durissime afflixit. **M**ao-
mete mortuo **A**muratem eius filiū. qui p id temp⁹ in alia
morabat. **A**udita p̄is morte in thratia traicere conantē
Imperator grecoꝝ diu phibuit. **M**ustaphamq; reliquum
ex paraite filiis vt rex potiret emisit. ⁊ summa ope p̄secut⁹
est. **S**ed **M**ustapha pugna superato ⁊ interempto **A**lmir-
rates victō vniuersum regnū p̄secutus **T**hessalonicā illū
strem gretie urbem quā tūz veneti possidebant vi captam
pugnatamq; penitus diripuit. **E**a q; victoria auctus. **E**pi-
rum atq; **E**tholiāz nō obscuras puincias reliquo regno ad-
iecit. **I**llirioꝝ agros vastans oppida multa vi cepit. **D**iri-
puit atq; incendit: v̄rozib⁹ more gentis quā plurimis iun-
ctus est. **I**nter quas **B**eoꝝq; seruiē dispositi filia duxit. **N**ec
diu post immemor affinitatis aduersus eū duxit exercitus:
Beoꝝgius impar generi potentie furentemq; veritus ho-
stem. **R**elicto vno ex filiis. qui cum presidio **S**ynderonis
az tueretur cum coniuge. ceterisq; liberis ac gentis sue sa-
cerdotibus in hungariam profugit. **E**xpugnata est tamen

Synderonia ac direpta. despoti filio lumen ademptū. **Be**
orgius patria pulsus diu apud hungaros exulauit. **Johā**
nes huniades iam p[er] arma clarus. sepe cū exercitu seruiam
ingressus plurimis cladibus **Turchos** affecit: eorumq[ue] du
ces acie p[er]iit. **Q**u[od]uis seruie magnam partem recup[er]e
rauit. non tamen **Georgio** cuncta restituit. **M**ulta sibi ipsi
retinuit: multa dedit amicis. **N**eque in iuria: tum 7 ipse sua
virtute repulisset hostes 7 **Georgij** suspecta fides esset. qui
medius inter hūgaros ac turchos nunc illos sefellisset. **I**n
hys vero que religiōis essent neq[ue] romane ecclesie auscul
taret. neque **Maometis** legem sequeretur. **L**ibet quoniam
hucuentū est. huius opa ad finem p[er]sequi: cū male pugna
tum esset in p[re]lio **Clarnensi**: de quo paulo post dicemus:
fugiens huniades in seruia se recepit. **S**ensit aduentū ei[us]
Georgius. atq[ue] obuiā factus venientem intercepit: 7 qua
si hostem p[re]cit in vincula. **N**ec pa[ro] dimisit quā oppida sue
ditionis ab eo p[re]idem occupata recepit. **N**ec multo postea
cū **Johannes** versus sophiam copias duceret. **C**luderetur
q[ue] nō parua **Turchis** illaturus dampna. **A**murate omnia
hungaroz p[re]lia patefecit. **U**nde ille admonitus maximaz
christianis intulit cladem: quemadmodū suo loco cōferet.
Cū vero **Turchi** **Constantinopolim** euicissent: atq[ue] in ser
uiam ducere exercituz minarent. **S**ecūo auxilia petens ad
hungaros transit: 7 in austria vsq[ue] p[er]fectus **ladislaus** adiit
Regem **grandeuus** iam senex: dignus veneratu. si recta d[omi]ni
religione sensisset. **E**a i[n] eo sermōis auēs ea corp[or]is maiestas
fuit. **A**ccessit hūc **Johannes** **Capistranus** ordinis minoz
p[re]fessor. vite munditia 7 inter p[re]dicatores euangelij nostro
t[em]p[or]e insignis. **Q**uesiuit an audire se vellet. **A**nnuenti. **Q**uod
Romana ecclesia credit 7 docet exposuit: diu secum per in
terpretem de sacris eloquijs disputauit. vt errorem sue gē
tis relinqueret. magnope cohortatus est. **A**lle hoc deniq[ue]
responsū dedit. annis. lxxx. vitam produci. **N**ec aliam

religionem quam suscepī a patribus noui. **S**apientem me
ciues mei quāuis infelicem hactenus putauere. **T**u nunc
quod sepe agitant. **S**enes delirum efficere cupis. laqueo
vitam finire malim quam patrum traditiones relinquere:
atq; hīs dictis e conspectu abiit tam periculosum est reli-
gionem imbuisse dampnatam. **R**euerſus domum. cum ac-
cepisset **M**ichaelē zylagi. qui cum albe cum presidio pree-
rat frememq; eius ladislaum quadrigis vectos urbem ex-
isse milites misit qui eos vel comprehēderent vel occiderēt
Michael ubi adesse hostes animaduertit curru desiliens.
equū qui pone ducebant ascendens veloci fuga saluat⁹ est
ladislaus in quadriga repertus multis vulneribus confos-
sus ac discerptus in terit. sed nō impugne id **G**eorgio ces-
sit. **C**ognouit et **M**ichael paucis post diebus illum ppe da-
nubij ripam iter habere. **A**ggressus q; cum armatis capti-
uū abduxit. **C**ui dextre manus duos digitos amputauit.
cum se gladio defenderet **R**edemptus est **G**eorgi⁹ magno
auri pondere. **N**on tamen diu superiuit. cum trunco man⁹
fluorū susti non posset atque hic perfidi hominis exitus fuit.
Lazarus filius post eū gubernationem suscepit excluso fra-
tre nomine **G**eorgio quem quondam amurates excecave-
rat. **I**s cum sorore quā nuplisse amurati dicimus ad opem
Maomethis confugiens frustra eius auxilium implorauit
Abijt deinde lazarus. de cuius hereditate non parua con-
tentio exorta est. **G**regorius **T**urchorum auxilio paternū
regnum vindicare nititur. **U**xor **L**azari relictā hungari-
cas opes implorat. nec **K**ateczma **S**ilici comit⁹ cilie quō-
dam vxor. ac **G**orgi filia portionem hereditatis desperat
Johannes cardinalis **S**ancti angeli ab hungaris inuita-
tus eo pfectus ut arces **C**ommeatus penuria compulsus
redijt. **J**ulianus cardinalis sancti angeli aduersus eū mis-
sus hungarorum extulit animos. et arma summere psuasit.
Rastianas que **T**urchis in hungariam aditum precludūt

Aut apostolice sedis noie recipiat. aut hūgaris tradi curet
Rebus infectis nō sine graui periculo (**V**ix em̄ **T**urchorum
manus euasit) **B**udā rediit. **N**os amurat opa que medio
cursa reliquim⁹ psequamur. **M**agnus h vir fuit domi belli
q̄ tā suis amat⁹ qua nris odiosus. cū centū milib⁹ pugna
torū intrauit hūgariā late popular⁹ puintiā sterilis annu⁹
is impedimento fuit. **D**e regno potiret. **C**omeatus penur
tia cōpullus rediit. **J**ulian⁹ cardinalis sancti angeli ab **E**u
genio pont. max⁹. aduersus eū missus hūgarorū extulit
animos. ⁊ arma sumere p̄sualit. **E**xercit⁹ ch̄ristian⁹ vsq̄ so
phiam ad artū magnū p̄fectus est **S**epe cū **T**urchis pro
lperare dimicatū nō sine **J**ohānis hūniadis ingenti laude. q̄
tū copias ductauit. **C**ui⁹ nomē apud hostes adeo terrificū
fuit. vt plorantib⁹ pueris matress familias taciturnitatē nō
aliter imparent. quā **J**ohannis p̄sentiā minitantes. **C**ō
gregati tñ nō paruo numero **T**urchi cū ch̄ristianis p̄fige
re n dubitarūt. **S**z nō tam felix eis pugna quā fortis ani
mus fuit. superati v̄tute hūgarica multis celis. terga dede
re. hūgari q̄ bello interfuere cupiditate glorie res suas am
pliantes. ac de magnis maiora tradentes **I**mpatori fride
rico superatos bello. **T**urchos scripsere. xxx. milia hostiū
cesa captaq̄ multa plura **C**ardinalis **S**ancti **A**ngeli **S**ex
milia dūtaxat hostiū in eo p̄lio cecidisse suis literis affirma
uit. **S**igna militaria. ix. capta. **J**ohānem hūniadem non
ducis tñ. **S**ed militis quoq̄ singulari v̄tute vsq̄. **E**iq̄ fir
des habita. **T**urchis e ch̄ristianorū victoria plus pauoris
quā dampni attulit. nō hūgaricas tñ vires. **S**ed germa
nicas quoq̄ in se cōmotas arbitrantib⁹. **C**ōseruati ergo
ac p̄culi metu pinde ac tot⁹ occidens p̄iurasset pacē petie
re. **H**ūgari q̄ suas vires nō ignorarēt nec tā potētie sue q̄
casui victoriā imputarēt. periculoslū existimātes sepi⁹ rēta
re fortunā oblatas vltro p̄ditōes paci nō recusarēt. **I**nducie
belli in x. ānos dicte iusiurādū p̄ sua sacra ābe p̄tes p̄stitere

Despoto seruie que bello amiserat reddita molesta ea res
juliano cardinali fuit. cui psequenda victoria videbat **E**u-
genio quoq; Romano pontifici. **N**ihil molestius nunciari
potuit. **C**ui⁹ menti nulla maior cura insedit quā cristiane
fidei ppagande. **S**cripsit igit **C**ardinali. nullū valere foe-
dus quod se incōsulco cuz hostibus religionis pculsū esset.
Mladislao **R**egi polonie. q̄ eo tpe hungariaz occupabat.
vt puenta dissolueret impauit. **I**uramenta remisit. **N**ouū
instaurari bellū. tū precibus. tū minis extorsit. **E**x ch̄ristia-
nis p̄ncipibus auxilia p̄ciit. p̄ter philippū tñ **B**urgun-
die ducem neminem ch̄ristiane religionis zelus commouit
hic solus classem instruxit que vsq; in hellepontū profecta
Turchis ⁊ asia transitū phibere in **E**uropam conata est.
Francisc⁹ cardinalis venetia ⁊ **E**ugenū nepos cum pluri-
bus triremibus eo missus classi p̄fuit. **M**ladislao q̄ alienum
regnū inuasisset ere sua visum est. sollicitudinē bellipuntia
libns non de esse. **A**ccersitis igit ex polonia ac bohemia ce-
terisq; vicinis gentib⁹ auxilijs. coactis ex hungaria copijs
Turchozū agros inuadere statuit. **J**ohāni huniadi castro-
rum cura cōmissa. xl. circiter equituz milia fuisse traduntur
pleriq; dimidio minorem numez p̄didere reguli hungarie
pontificesq; quā plurimi interfuere. **J**ulianus **S**ancti an-
geli **C**ardinalis milites cruce signatos nō paucos secū du-
xit. **I**ter p̄ valachiā receptum. deinde transito danubio in
Muliam ventū. vt p̄ plana ⁊ campestria loca in romaniaz
transirent. **A**lmurates hostiū cognito aduentu. **C**ū grecis
ac turchis in **E**uropa manentib⁹ nō satis p̄fideret. exercitū
exasianis militib⁹ compauit. **S**ed augebat animū transiē-
di freti nō mediocris cura. q̄ classem apostolicā obtinere
pelagus non ignorabat. **A**ncio vt aiunt ⁊ multa voluenti
animo. **B**enuenses quidā curas ademere. q̄ suis manibus
accepta pecunia transportare copias pmiserūt. locus est
vbi non amplius quā stadia q̄nq; latitudo freti continet.

Inter ppontidem ⁊ Eurinuꝝ pelag⁹ tantū est spatiū. **Q**d
Europa Asiaqꝫ determinat. Bosphorꝫ tratiū dicere ma
iores a Bizantiorū cornu. lx. ferme stadiis distantem. **H**ic
amuratis exercit⁹ transuectus est aureo nūmo vectoribus
p capita tradito. que si vera est fama centū milia fuisse fe
runt. **Q**uaz christiani locū attigerant cui varna est nomen.
Cū aduentare in numerabiles hostiū copias nunciatū est.
Cedēdū **M**ladislao **C**ardinali q̄videbat. **E**t ne circūueniri
ab hoste possent munitū montanūqꝫ locū petendū. hunia
des aduersari ac resistere. **T**urchorū se nosse vires dicere
famam semp maiores esse. **Q**d si **T**urchi oēs adīnt. hun
garis tñ impares fore. **I**llos aurea ⁊ distolori veste. hūga
ros ferro atqꝫ ere fulgere. christianū agmen ⁊ stare paratū
et seq̄. nec turba nec larcinis p̄graue. **I**ntentū. quo dux nō
mō lignet sed etiā innuat. **C**ōtra si **T**urchorū mores inspi
ciant. feminas magis existimare debere quā viros. **S**i fu
giat exercit⁹ christian⁹. quē **R**ex hūgarie ducit. **I**n quo le
gatus apostolic⁹ adest. **I**n quo tot nobilissimi p̄ceres mi
licant. nunquā deinceps hūgaris p̄tra **T**urchos futurum
anumū **Q**uic hūniadis sententia. expectati hostes. postera
die siue maioris exercit⁹ spēm p̄buere quā fama ip̄a vulga
uerat. siue qd metuentibus oīa vero maiora vident. **S**ive
q̄ amurates in cogēdo milite vulgate opinionī haudqua
qꝫ defuerat. territ⁹ hūniades eo p̄spectu. tū primū periculi
magnitudinem aminovoluens de fuga regē admonuit. **I**l
le serū p̄silium arguens. p̄nitiosam magis fugā quam pu
gnam dixit. **C**ommissio p̄lio sperari victoriā posse. sepe mi
norib⁹ exercitib⁹ cessisse maiores. **N**ec tā multitudinē bel
latorū quā audaciā ⁊ ordinem p̄stare victoriā. deū quoqꝫ
respicere meliorē causā. p̄stantiorēqꝫ se paucis si mō au
deant exhibere: fugientes **V**ictoriā hosti. tradere: ferien
daqꝫ terga ⁊ multā suorū cedere. **M**agnifica quoqꝫ verba
Johānis p̄die dicta plen⁹ irarum rex exprobrauit. **I**ussitqꝫ

omnib⁹ arma capester plium expectauit. **A**murates in pri
mo colle p^{re}sederat. **E**x quo suos pariter atque hostes **S**pe
ctare potuit. dato belli signo. xv. millia equitū. q^{ui} pugnam
puocarent facto globo in christianos impetū fecere. **S**in
gulis albe sup^{er} loricas vestes fuere. que vento agitate ni
tar alarū p^{er} se ferebant. totidem viridib⁹. induti sagulis se
quebant^{ur}. **A**urea equorū frena multorū visa. 7 multis go
learū argenti atq^{ue} gemmarū nitor. **I**pas quoq^{ue} gladioz
vagas p^{er}grandes vniones ornabat. **N**on detrectauere
p^{ro}piani certamē. **I**tū est ferocib⁹ impugnā aīs. **S**uperior.
acies n^{ost}ra **T**urchos infugā vertit. quā plurimis p^{ri}mo impe
tu p^{er}tratis p^{er}culit ea res magno metu. **A**muratē. **N**ihil ta
le verentē. fugissetq^{ue} p^{er}tinus p^{er}dito exercitu. nisi circūstātes
Satrāpe. comprehēdio ei⁹ equi freno. ignauiam ei⁹ incre
passent fugientiq^{ue} cōminati necem fuissent. **P**erstitit ergo
vel inuit⁹. **I**ussisq^{ue} fortissimis arma sumere p^{re}liū instaura
uit. **P**ugnātū est sūma p^{re}tentione plurib⁹ horis. nūc chri
stianis. nūc turchis p^{ro}pinquiorē victoria sese p^{re}bente. **E**a
debāt hinc atq^{ue} inde quā plurimi. plures ex turchis. quoz
corpa parū tecta facile sagitte. ensesq^{ue} penetrabāt. **P**ostre
mo tū nouus in horas hostis incedere. 7 sauciorū loca in
tegri occuparent: nō tam virtute quā numero superati hū
gari paulatim referre pedem cepere. **T**ū **M**iadilla⁹ eū glo
bo suozū equos erga se nō minus fortes quā fides habuit
ex polonia vt hostes exacie victores diuerteret. **C**hristia
nis q^{ui} animū redderet. intumulū quē teneri ab amurate di
rim⁹: circumiectos q^{ui} vndiq^{ue} curi⁹ impetū fecit. **I**bi noua
pugna cōmissa. **N**ou⁹ inieci⁹ **A**murati pavor. **T**repidatū
toti castrū: nec iā p^{re}sistendi animus aderat. quod si hūniadi
par animus ac regi fuisset. 7 aridenti fortune dedisset ma
nus. haud dubium quin ea dies et amurati vitam 7 poste
ris eius **I**mperium **B**recie abstulisset. **V**erum ipse vt pri
mū cedere **C**hristiana signa conspexit. tum decem milibus

hungaris ac valachis ex acie se subtraxit atque in salutato
rege. nutante adhuc victoria. fugam arripuit. fortasse rei mi
litaris perito nulla impugna salus visa. et saluare aliquos
quam perire omnes maluit. **P**oloni acceptam eo prelio cladem. hu
niadis vecordie atque ignaue tradiderunt. **I**pe sua consilia
spreta conquestus est. **M**ladislaus sue sorti dimissus dum forti
ter circa munimenta hostium pugnat equo deiectus obrun
catus est. **C**aput eius hasta infixum per greciam atque asiam in
signum victoriae populis ostentatum. **P**oloni ad unum celi omnes
direpta castra. et que munitiones curuum tuebantur necati. **E**pi
scopi et preeres hungarie que aderant eadem calamitate op
pressi. **J**ulianus **C**ardinalis dum fugit amisso prelio cum iam
hostes euasisset. hungarorum perfidiam euadere non potuit. **P**o
tum equo dantem apud stagnum forte repertum. latrunculi que
dam nouere. et arbitrati pecuniam apud eum esse. deiectum
equo necauerunt. et ablatis vestimentis nudum cadauer feris
ac volucribus dimisere. hic exitus eius viri fuit magni cer
te et admirabilis. **I**n quo nescias doctrina maior. an elo
quentia fuerit. grata hominis presentia. blandi mores. vita in
omni etate nitida. religionis zelus. que omnia per christum et mortem ip
sam vere suaserit. huiusmodi ut antea diximus fugientem despo
tus **S**erue cepit. **P**oloni regem suum pacto bello pluribus
annis vivere crediderunt. **C**aptum non interfectum arbitrati
Cardinali venetiarum eius culpa cladis magna in parte impu
tata est. que neque fretum uti par fuerat custodiuit. neque trans
vectos hostes christianis ducibus quod secundum fuerat eius offi
cium nunciauit. de numero cesorum minime constat. **I**llo explo
ratum est longe plures ex thurcorum acie cecidisse. **C**eterum primum
mero copiarum longe maius dampnum christianis illatum. **V**i
ctor amurates neque fugientes hostes insecutus est. neque glo
riabundus inter suos magnifica verba iactauit. neque ut
ante assueuerat hilarem vultum ostendit. **I**nrogat quid
nam tristior esset. et cur non victis hostibus exultaret. **N**olle

in armis. plurib⁹ interfuit plijs. quā alij sui tps duces. aut
viderint aut legerint. **M**ilitavit in **P**olonia. **P**ugnauit in
Sclesia. **C**astra posuit in **P**russia. **H**ostes in **B**ohemia fu
dit. **N**ull⁹ in germania terre angul⁹. quē nō calcarit arma
tus. duxit exercit⁹ in numerabiles. **P**rostravit ferocissimos
hostes. expugnauit munitissimas vrbes. **I**ncōgressib⁹ pu
gnā pōz inijt. **V**ictor a plio excessit. **A**lun⁹ in oppugna
tionib⁹ oppidoz. sepe muz p⁹mus ascēdit. **A**d singulare cer
tamē crebr⁹ a vicinis inuitat⁹ nūquā detrectauit. **N**ec vn
quā nō statuit hostē. **I**n militarib⁹ nudis (qbus hasta p⁹tē
dit⁹) vnus oīm reptus est. q nūquā equo deiect⁹ sit. ⁊ omēs
in se currētes deiecerit. **E**xorcneamēt⁹ nūquā nō victor exi
uit. **S**epties ac deries solo tect⁹ clipeo. ac galea. cetera nu
dus (vt est apud **T**heutonicos duelli quedā spēs) in puo
catores parit⁹ armatos. acuta lantea tucurrit. nullo vnquā
damno affect⁹. cū aduersarios nūquā ipē nō equo deturba
uerit. **Q**uib⁹ ex reb⁹ nō iniuria **T**heutonic⁹ achilles appel
latus est. **I**n quo nō solū militares artes. ⁊ **I**mpatorie vtu
tes singulari quadā gratia reluxere. **S**ed nobilitas quo
q generis. proceritas corporis. at venustas. ⁊ viriuz ro
bur. ac facundia lingue. admirabilem eum ac pene diuinū
reddidere.

Baioaria ad ortum estiuum. ac meridiei partem. **F**rā
conie propinat. **E**a quoq plata et diues terra est. **C**ui ad
meridiem alpes **I**talie iunguntur **S**ueui occidentem ei⁹
solē recipiūt. **A**ustrales orientē. ac **B**ohemi **S**eptētrionē.
Danubi⁹ mediā ferme plabi⁹ inter **A**ustriā. ac **B**aioariā.
alij **A**nasum. alij **E**num terminū posuere **S**ueuos a **B**oio
argis. litius determinat amnis. hanc olim regionem nori
ci tenuere. **C**uius adhuc portio trans danubiū sita (vt an
te diximus) **N**oricuz appellatur. **B**oioarij aut vñ dicti sūt
et vñ originez traxerint. nō facile dixerim. **S**ed cū reperia
vetustissimos codices. **B**oioariaz appellare. quā moderni

Bauariā dicunt. nō difficile trahor. vt **B**aioarlos. a bois dictos. gallicā fuisse olim gentem credā. huic oppioni strabo. v. cōmentario fidem adhibet. ita inquit. **P**rius igit vt dixi tēpibus plurime galloz gentes fluvium incolebant. de pado loquit. e qbus amplissimi fuerāt boi. insubres. ⁊ q olim cum gelatis **S**enones i Romana p imperū potiti sunt vrbe. hos **R**omani posteriorib⁹ annis funditus deletos p biderunt. **B**aioz vō e finibus ciecerunt. **I**nde migrantes circūadiacentes hystro locos cū thauristis habitarūt. bellū assidue ptra dacos agentes. **C**ōstat igit **B**aioz in panno nia pcedisse. **Q**uo ex loco facile successū tēpis in **R**ozicū cōterminā regionem migrare potuerunt. **I**dem quoq **S**trabo. lacū. **Q**ui mō **L**onitantiensis appellat designās paululum ab eo distare. **R**hetios ait. **A**mplius heluctios. ⁊ vindelicos. desertā aut **B**oioz regionem esse affirmat. vsq pannonios. **O**b quā rē satis indicat. **B**aioarioz terrā a **B**oiois cultā fuisse. **I**dē **S**trabo **G**ermaniā describens. **B**oioz p hirciniā habitasse siluam asserit. ⁊ cymbros agmine facto eoz inuasisse locum atq a **B**ois reiectos fuisse. **I**taq satis pluasum esse p. **B**aioaricū nomē ex bois descendere. **O**ger em eoz trans danubium. hirciniaz siluā non parua ex pte occupat. **E**a nunc germanica gens est sermone vtēs **T**heutonico. neq̄ deserta regio vt **S**trabo tradit. qd suo fortasse tpe fuit. nūc cultissima est magnas ac ambiciofas ciuitates habens. ⁊ oppida nobilissima. **Q**uoz splendorē nestinius tota **E**uropa. que vincere possint. **P**ontificales vrbes qnq in ea sunt. **Q**uaz vna metropolitana ē **S**altz burgam vocāt ex flumine cui adiacet. **V**eteres inuantiā vocauere. **I**n **B**aioaria **L**udouicus **L**udouici filius **B**ibbo ⁊ struma deformis. impia ptra ptem bella suscepit. **C**lenetā dumq̄ senem. ⁊ auctoritate insignē. q quondā regnū frātie gubernasset in arce munitissima obledit. **S**ed superis vltionē tanti sceleris petentib⁹. p̄s febre pcussus occubuit. #

Tantaq; Switentiū inuictos hostes crudelitas ac rablos
sint/ vt eo ipso i loco pte victorie epulātes. cōgesti necatorū
corpib; 7 mēsalia. 7 sedilia ex illis appaierint. 7 appientes
hostiū cadauera cruore biberint. corda dentib; laniauerint
In Alsacia cui quondā heluetia nomē fuit. tum gallia/
nūc germanici iuris puincia. Cū Ludovic; delphin; vien;
nensis/ i agz Basiliensem oēm ferme militiā galliā eduxiss;
Ingentēq; metū Basiliensib; icussisset. Suicēles ex federe
locie ciuitati/ quoz milia militū lectissime iuuentutē auxiliō
misere. Quos cū delphin; appinqre aduertisset. medium
iter Basileā 7 Suicēses cū toto exercitu se opposuit. nec
detrectauere illi certamen. quāuis pedib; pugnaturi. Ex
milia equitū stare ptra se aciem cernerēt. pugnatū est lūn is
vtrinq; virib;/ ad extremū nō tam victi. quā vincēde fessī.
Suicēles nimis audacis psumpti facinoris penas dedere.
Nam pauc fuga dilapsis obrūcati oēs in campo iacuere.
Rarus tñ ex Suicētib; inultus iterijt. Ex qb; plures expti
sunt qui lanceis pforati ad obruncandū hostem p medias
hastas dilapsi vindicā accepti vulneris expetiere. Immede
ius in Sabaudia dux p m; eius gentis/ cū annis ferme. xl.
post pīs obitum puincie gubernacula tenuisset. 7 admirā/
dus/ ad aucto paterno impio/ parta vndiq; pace/ formidā/
dus/ cumulatis opib;/ sapientia plen;. vicinis pplis ac p n
cipib; videre; ac demū relictis pncipū glorie fastib; in he
remū se recepisset. 7 sumpta penula. ac reorto baculo cum
sex viris equestris ordinis etate prouectis mundo 7 pom/
pis eius renūciasset. ad extremū summi pontificatus hono
rem ex Basiliensi cōgregatione sibi delatum in ecclesie di/
uisione superis parum fauentib; accepit. Barbaz totondie
quam pmissam nutriuerat: ducatum primogenito suo tra/
didit. Ecclesiasticas cērimonias 7 orandi morā repente di/
dicit Stipatusq; magna nobiliū caterua 7 illustri comitatu
circūdat; Basileā prexit. vbi abis qui generale conciliū

facere arbitrabantur in maxima populi multitudine que undique
ad spectaculum tante rei confluerat. Inter duos filios egregia
faciem adolecentes. Alterum Sabaudie ducem. Alterum Be-
bennarum comitem sollempnibus pro more seruatis: tanquam Ro-
mane presul ecclesie coronatus est. Celebrauit sepe diuina. Be-
nedixit plebibus. Officia curie ordinauit. Cardinales do-
ctrina et auctoritate prestantes assumpsit fuerunt ei cum rege
francie Karolo. cum Alfonso rege Aragonum: qui tum hos-
tis Eugenij pape fuit. cum Philippo duce Mediolani. cum
pluribus alijs de recipienda eius auctoritate tractatus. Qui
omnes in Cassum abiire. fuit et Fridericus imperator apud eum
in Basilea. Sed clam nocte interpesta ne adorasse idolum vi-
deretur abiit. Reuerentiam ei tanquam vicario iesu cristi subditi
eius tantum et Suteses populi et Basilienses: et Argentinenses
et qui Alberto parebant Boioarie duci prebuerunt. fuit enim
magna spes obtinende germanie. Cum sex principes electo-
res in eam suam fedus inissent/ut nisi Eugenius postulati
eorum annueret (postulabant autem res pro suis negandas) in-
ter Medei quem Felicem quantum appellauerunt obedientiam tran-
sirent. Sed cum illorum consilia Fridericus peruertisset. et qui sub nomine
synodi Basilee debebant abire iussisset. desperato meliori
successu. Interueniente per legatos suos Karolo francie rege
ecclesie pacem dedit/et Nicolao pont. max. reconciliatus.
Relicto nomine pape Cardinalatus honorem retinuit. In quo
paulo postea non sine boni viri opinione decessit. felix prin-
ceps. et nimium felix. si senium suum ecclesiasticis titulis non fe-
cisset. Bolomerus qui eius quondam. et primus et dilectissimus con-
silio princeps fuerat. Ingentesque opes apud eum cumelaue-
rat. cum nobilitatis odium incidisset: proditoris reus factus
mortis suam tulit/et in lacum lemannum precipitatus. magno
saxo ad collum suspensus/immersus est. Nobilitas exinde noui
ducis indignationem subiens/ad regem francie confugit. cuius
opibus adiuta in patriam rediit. Johannes Segobiensis

inter duos folia +

quam patris animum in suam traheret sententiam. Ille in
potestatem Henrici eiusdem familie ducis postea factus/
breui tempore vitam finivit. Nec Henricus diu superuixit.
Qui cum prohibuisset subditos in anno iubileo Romam pe/
tere. Veritus ne puincia pecunijs exhauriret. eodem mō
ad patres suos additus est. Successit ei Ludowicus filius
ex sorore Alberti Cesaris natus. magni animi adolescens:
glorie cupidus: et pecuniarum contemptor. qui iudeos omnes
publice positis edictis e suis dominijs exterminauit. Pro/
rem de Saxonia duxit. neptem Friderici Cesaris. multas
germanie lites auctoritate sua cōposuit. quāuis sepe et mul/
tum conat⁹ reconciliare Cesari Ladislau regem nequerit.
Albert⁹ eius terre. ac familie pnceps postquam pater eius
Ernestus puellam balnei custodem ab eo p dote amatam. et
in spem mrimoni⁹ susceptam apud Straupingā danubi⁹
fluentis demersit. Cum diu vitam in merore p egisset tan/
dem luctu pacto uxorem de domo Brunswicensi duxisset
ex qua sobolem pulcherrimā sustulit. Sub imperio Frides/
rici podagra laborans. sepositis ceteris curis sectat⁹ musi/
cam assiduis cantib⁹ ac sonis animā oblectauit. Interdum
et venationi operam dedit. In Saltzburga quam Metro/
politicā in Baiozia sedem obtinere diximus tres archiepī
fuerunt. Quorū ultimus Sigismūdu nomine dum scilicet
procella deseuit/ cum esset adhuc ppositus Romanā eccle/
siā magnifice iuit. Sed archiepū a Nicolao pontifice cre/
atus. literas apostolicas quib⁹ censura in australes impa/
tori rebelles fulminabat in ecclesia sua publicari non siuit.
siue metu potentie illorū. siue q anathemate suspensio pa/
cem melius iueniri putauit. Ad quas componendā et ipse
descendens in Austriā non paruā operam impendit etc.
¶ Circa Rhenū qua flos germanie nro tēpe insit. inter
Theodorici Magūtinens eccle p̄sulem et Ludowici co/
mitem palatinū rheni/ crebre dissensiones fuisse. et sepius

ad arma ventū est. totaq; circum regio rapinis atq; incen-
dijs vastata. Cū Maguntino Marchiones Badenses ac
Brādeburgenses open ferrent. Palatino Jacobus. Tre-
uerensis antistites. ⁊ nōnullo ciuitates assisterent/ mortuo
Ludowico palatino. q̄ relictā Ludowici regis Lipi vxo-
re duxerat. filium ex ea natū infantē adhuc/ Frideric⁹ frater
eius cōsentientib⁹ terre optimatib⁹ arrogauit. Gubernato-
rem p̄uincie tanquā dñs/ Electorē imp̄ij se dixit. celibatū
p̄petuū p̄misit. ne erogato filio. vxorem ducens p̄iudiciū
faceret. Rogat⁹ Nicolaus pōtifer q̄nt⁹ id gen⁹ adoptiōis
cōfirmaret. Recusauit Frideric⁹ ipato: sepe multūq; req̄sit⁹
In Sueuia Albert⁹ Friderici frater imp̄atoris. cū plu-
ribus ciuitatib⁹ variante victoria bellū gessit. Ab vlmētib⁹
ciuitate Rotemburgēsem litigando p̄ finiam obtinuit.
In Marchionatu Badensi p̄nceps Jacob⁹. iusticie ac
prudencie fama inter german⁹ clarissim⁹. cum sibi ad hūa-
nam felicitatē solam litterare p̄tiam deesse augeret. quos
ex cōiuge legitima liberos substulit. ediscere l̄ras compulit
Inter quos diuiso p̄rimonio. Cū Karolo p̄mogenito sin-
gulari industrie iuueni imp̄atoris sororē m̄rimonio collocasset
plenis annis haud iuicis e vita decessit. Tyrolenses: q̄ val-
les eni ⁊ arthesis incolūt. Cū Sigisimundū p̄ncipem suū in
tutela Friderici cesaris existentē iam grandiusculū ad se re-
mitti frustra petuissent sumptib⁹ armis p̄fectos p̄uincie quos
cesar iustituerat deiecerūt. Et cum Tridentini ep̄i cuius erāt
subditi in fide cesaris p̄seuerarent. cū exercitu eo puenere:
Ciuitatēq; metu p̄culsaz p̄ditione ceperūt: ⁊ arcem oppu-
gnatiōe fatigata ad deditiōē cōpulere. Exin p̄actionibus
cū cesare puenientes m̄iori quā crediderāt felicitate suū dñz
obtinuere. Switēses mōtani ⁊ feroces ppli. cū Thuricen-
ses ex federe. qđ cū eis pepigerāt destituerant. Cōperato ex-
ercitu in eoz agrū cūcta vastates exiere. Quib⁹ cū Thuri-
eenses p̄lio p̄gredi p̄sumpsissent vsq; ad internitiōē celi sē.

conuenit duo folia

Rex ipse p eundem pontem in Nortmanniā copias tra
iecit. et ex alia pte Francisc⁹ Britannie pnceps exercitum
duxit. Dux sumerseti eam puinciam pro rege Anglie cum
imperio tenebat. Qui postqz tanti belli molem in se verti
cognovit. Talbotum copiarū ducem fama clarum. et rebus
gestis insignem. Rothomagi apud se esse iussit. sperans ei⁹
consilio atque armis civitatez cuius nutare animos anim/
adverterat in fide continere. Sed frustra eius consiliū fuit.
Nam Rothomagenses postquā regem appropinqre didi
cerunt. missis ad eum legatis sniam suam ac fortunaz suaz
pacti salutem exercitū intra urbem recipere et imperata fa
cere promiserūt. Quib⁹ a rege collaudatis et domū cum p⁹
sidio militum remissis urbs regi dedita est. Talbotus cum
duce suisqz oib⁹ in arcem sese recepit. que cum oppugnari
cepta esset. interuentu Rhenati regis ea compositio facta ē
vt Anglici que in Nortmānia retinebant. oppidis excede
rent. Dux ac Talbotus cum suis liberi essent. Sed cum p⁹
fecti oppidorū non parerent. Dux somerseti dimissis i arce
Talbaro et duob⁹ privignis suis clam recessit in Angliam
Et postea dedita est et privigni ducis cū Talboto in po
testatem regis facti sunt. Talbot⁹ vero cuz esset clara apud
oēs fama quam nō malis artib⁹ sed robore corporis et igenij
dexteritate in ap⁹to Marte quesuisset data fide quod aduer
sus francos deinceps arma non gereret. libere dimissus est
Hic āno jubilei indulgentie causa Romā venit vt qdā pu
tant absolutionē quesitur⁹ eius pmissi qd regi francie fece
rat. mihi hoc minime comptum est. Illud constat Talbotū
cum in Angliam redisset. janqz rex francie e victa oī Nor
mannia. Burdegalam quoqz armis subegisset a rege suo
nō sine magnis copiis in Balconiam cum imperio missum
et Burdegalam recuperasse. et alia pleraque castella que
ab imperio Anglicano destinerant partim vi expugnasse.

expugnasse. p̄tim deditiōe volūtaria recepisse. que cū rex
francie rescīuisset euestigio duos exercitus instruxit. quorū
alterū. **C**⁹ p̄fect⁹ erat gener suus comes Clarimontī ac du
cis Borbonij filius cum quādecim milibus pugnatorū. in
quis totius militie robur fuit. ad urbem Burdegalam re
cto itinere contendere iussit. Alterū quem ipse ductauit. ex
purpuratis suis cōscripsit quib⁹ ⁊ comes ⁊ scampis annue
rat⁹ est: quem lecti iuuenes. dccc. equites ex Britannia se
quebant⁹ iussit ⁊ hunc exercitū retento apud se comite **R**ex
p̄ire. qui cum septem vt aiūt leucis a Burdegala consti
tissent. paruū quoddā castellum oppugnare ceperūt: turri
quādā inter Burdegala ⁊ castellū ipsum occupata. ac sagit
tarioꝝ p̄sidio munita. Talbotus vero postquā sibi cum du
obus exercitibus pugnandū esse intellexit. eum prius ag
grediendū censuit. quem minori negotio superari posse con
fidebat. Egressus igit⁹ cum roboꝝ sui exercitus iam vespere
ad curriū quam dixim⁹ occupatā puenit. quā primo ictu
expugnata sagittarios oēs ibi captos circiter quinquaginta
interemit. Exin mane p̄fectus cum accepisset **R**egiū exer
citū fugam parare: **C**eritus tanquā sibi e manib⁹ p̄da di
laberet⁹ iussis alijs sequi cum quingentis galeatis militibus.
dccc. sagittarijs p̄pere in hostes aduolans tumultuariū p̄e
liū inq̄t: cōsultrauerant aliquādiu inter se hostes an retro pe
dem fugiendo referrent. Sed pudore p̄p̄inqui **R**egis expe
riri belli fortunam decreuerant. Erant eis. ccc. circiter tor
menta enea id est bombarde que currib⁹ aduexerāt ea via
p̄ quā Talbot⁹ aduētur⁹ erat opposuerunt: multas p̄teā
machinas hinc atq; inde collocauerūt. quibus ignari hostes
p̄fici possent: vt ergo furens Talboti miles itinere qd̄ vnū
patebat ī castra hostiū nestius machinaz p̄currit. dato tor
mentū igne p̄mo p̄gressū. ccc. ferme milites ictu lapidū ex an
glic p̄iere. Qd̄ vbi Talbot⁹ aduertit filiū q̄ se sequebat⁹
vt abiret ⁊ ad meliora tempora reseruaret admonuit. **A**l

+ homo hispanus moribus et doctrina illustris. qui cum sum-
mos theologie preceptores doctrina equaret. ab **Amedeo**
dum se papam dixit **Cardinalatus** eminentiam acceperat. Et
deinde unioni consentiens. a **Nicolao pont. max.** **Cardina-**
latus dimisso titulo **Cesariensi** ecclesie perfectus fuerat. in al-
tissimis reconditis montibus. pro monasteriolo contentus. Vo-
catis et hispania legis **Arabice** magistris librum quem vocant
Alchoranum. et in quo **Daomethis** pseudo propheta: non tam
mysteria quam deliramenta continent in nostram linguam nonno
convertit. et ineptias eius veris ac vivis rationibus et argumētis
explosit. **In** **Arelate** ad sepulchrum **Ludowici** **Cardinalis**
sancte **Cecilie** eius vrbis episcopi quem **Basilee** in confesso patrum
presidentem vidimus: Magna miraculorum opinio orta est. et
invalidorum frequens undique concursus spe sanitatis factus
est. **Johannes** **Comes** **Armeniacy** incesto germanie sorori
amore percussus nuptias eius tentare conatus: haud indignus
existimatus est. quem paterna hereditate **Karolus** rex francie
armis eijceret. **In** regno ipso francie/ quod nostra etate **Joan-**
na virgo **Lothorigensis** divinitus ut credunt admonita: vi-
ribus indumentis et armis induta gallicas ducens acies. Ex
anglicorum manibus magna ex parte (mirabile ductu) prima in-
ter primos pugnans eripuit. Tunc iam **Philippus** **Burgundie** dux
paterne necis iniuria remissa. Relictis anglis ad francos dis-
cessisset. ingentes inter **Karolum** regem et filium eius **Ludovicum**
delphinum **Clivensem** contentiones atque inimicitie succre-
runt. **Karolus** andegansenis eo tempore delphini avunculus
apud regem plurimum poterat. Cuius potentiam cum **Johannes**
Alonconii dux ferre non posset. **Borbonii** quoque princeps et
frater eius **spurius** **Andegansenem** gubernationem egris ani-
mis intuerent/ delphino uti a patre discederet suaserunt.
sic enim fieri posse ut rex desiderio filii **Karolum** a se recederet.
Regnumque quod in eius manibus possum ire videbatur meliori con-
silio regeret. quibus promotus delphinus in salutato patre ad

Ruvernenses discessit. Quare cōperta Rex operato raptiz
ex exercitu in **M**alacum duxit. et expugnatis non magno
negotio plerisque munitionibus ducem in deditioem accepit
Eum cōtra filium pfectus. Cū civitates **R**uvernies delphini
aduersus patris imperium tueri nō auderent eum ut a se abiret
rogauerūt. Ille i **B**orbanum se recepit nec diu post metuēs
dux **B**orboni regis iras filium patri reconciliavit. que res
fratri suo spurio haud bene cessit. Nam is paruo post tēpe
captus in pfluente demersus viola i paterni iuris in si iū
penas dedit. Interiecta deinde nō longa temporis mora
Rhenat⁹ e regno **S**icilie apulsus filiam suam **H**enrico
regi **A**nglie in mrimoniū collocavit. haud abnuente fran/
corum rege q̄ eo cōiugio inducias belli sibi ac regno suo sa/
lutares cū **A**nglicis pluriū annorū obtinuit. Quibus cōclusis
securus iā domi rex ut franciā militari⁹ spolis atq; icen⁹
dus diu agitatam canisq; sineret requiescere. delphinum euz
magna pte copiarū ad heluetias supra relatum diuisit. Ipse
cum reliquo exercitu in **L**othoringeos pfectus **D**etensem
Tulensemq; agrū vexavit. oppidūq; non parui momenti.
qđ ipinale vocat deditib⁹ oppidanis ab ecclesia **D**etensi
abstulit. **E**rin **F**rancisc⁹ **A**ragonens⁹ capto furtim oppido
fosersi. qđ in **N**ormādia situz in p̄fate ducl **B**ritannie fuit
duorū potentissimorū francie atq; anglie regum iterrupisse
pacem visus est. De qua re dum missis vltro citroq; legati
onib⁹ contendit. **F**lochetus nō paucis equitib⁹ a rege fran/
cie pfectus q̄drigas foeno oneratas in quo milites armati
laterent p pōtem arcis quo **S**equana fluvius iungitur. qui
Normānos a francia dirimit. e doctos rusticos educere
iubet. atq; in medio pontis porte q; arcis subsistere. Ipse i
insidijs cum cohortib⁹ lignū expectavit. quo recepto cum
milices e foeno dilapsi portam iuasissent. trucidatis custodi/
bus tam diu locū tenere. donec flochet⁹ ad volans et pon/
tem et arcem in potestate recepit. Cuius rei pcepto nūtio

4 cum filius diceret non esse sibi ex eo plio: fugiendus in quo
pr̄ periclitaturus esset. Ego inquit fili multū reb⁹ clarissime
gestis. nec mori sine glia. nec fugere sine dedecore possum.
te nunc militare incipientem. nec fuga infamem. nec mors
claz faciet. Sed cū filium plus pietas quā cōmonitio pa-
terna moueret. cohortatis socysvt forti animo pugna re⁹
integrarent testitudine suoz facta in hostes qui nunquam
municōes castrorū exire p̄sumpserāt audacib⁹ inuectus ani-
mis haud paruem illoz stragem edidit. S3 cū hostes par-
tum loco partim tormenti ac numero militū superiores eēnt.
et iam crus **L**alboto lapis e tormento missus arrupisset. ce-
lis maiori ex pte suis. ⁊ ip̄e tandem cū duobus filiis altero
legitimo. altero extra matrimoniu nator vno genere pro-
cumbens cecidit. hic post sumptas ex hoste victorias cla-
rissimi viri exitus fuit. quem **B**ritonū potissimum pstantia
et audacia pstrauit. **B**urdegala itez in p̄ate regis facta ē
Britannie ducem eius germanū q nunc rex potit euz diu
sobole caruisset votū vouisse ferunt liberos si superi darent
pores duos. altez minoz alterum p̄dicatozū religionē cō-
secraturum. **E**xin voti cōpotem primum qui sibi natus est
Franciscum appellauit. **S**ecūm **D**ñicum. **N**at⁹ est euz ter-
tius filius quem in **A**ngliā nutriendū misit. **I**s cū mortuo
pr̄e in **B**ritanniā **F**rāncisco regnante redisset ab eo captus
et in carcere necatus est. fama est eū cum neci traderet **I**m-
pietatem fratris accusando q non ptentus regnū sibi debi-
tum occupasse. Sed animā quoq; sibi nephari⁹ auferret.
Frānciscum coram diuino iudicio de patricidio responsurū
infra annū citasse. **O**b quā rem cum infra p̄finitū tempus
Frānciscus idropi laborans obisset vt est religiosa gallozū
natio. correctū eū diuina censura vulgo creditū ē. **D**ñicus
ei successit qui euz hoc annis sine liberis decessisset. **A**rturū
Francorū militie principem patrum suum successorem
habuit. non minus prudentia quaz annis graue **K**arolus

Dux Aurelianensis q̄ magno q̄hondā plio ab **Anglicis** capto fuerat. iā senex in patria dimissus. defuncto **Philippo** **Mediolanensis** ducat⁹ tanquaz sibi ex successione debiti scilicet titul⁹ adornauit. In **Flādia** **Bādanen** aduersus **Philippū** **Burgūdie** ducē rebellātes plurib⁹ pl⁹s victi ad extremū supra. xx. milib⁹ ciuiū vna pugna amissis. p̄fessi errore **Philippo** man⁹ dedere. legesq̄ victoris acceperūt. Idez **Philipp⁹** ⁊ oppidū **Luceburgēse** maximū ac munitissimū qd̄ in **Baronū** potestātē dotis noīe venerat nō sine indignatōe **Ladislai** **Regis** armis accepit. **Dalphin⁹** **Viennē** lis cū mulierē quandā noīe d̄gnētē forma p̄stantē ac patri dilectā occidere tentasset. itez **Regis** odiū incurrit. cunq̄ nusquā alibi se tutū arbitraret̄ d̄d̄ florētes **Philippi** opes p̄fugiēs vt p̄mū eū puenit. Miserto mei p̄sanguinee inquit q̄ sine terra sum fili⁹ **Regis**. d̄d̄ quē **Philipp⁹**. dū terra mihi est ait. caue te sine terra dixeris. Nā que mihi p̄uintie parent eadē tue iunt nec min⁹ tibi quaz mihi obediant volo. Post hec ei ⁊ **Brabātie** florētissima oppida ⁊ ambitiosas **Flandrie** ciuitates ostendit. Dñm eum ⁊ p̄ncipem in conspectu suo appellari iubens.

Uentū mō est in eū locū. de quo breuissim⁹ est in **Angliā** **Traiect⁹**. neq̄ em̄ plusquā. xxx. milib⁹ passuū id mare latū est. qd̄ **Flandriam** atq̄ **Angliam** interluit absolūt gallicis reb⁹ haud incōueniens fuerit transmissio pelago **Anglie** cui quondam **Britannie** nomen fuit. quam breuissime mutationes sub **Friderico** factas commemorare. In **Anglia** quam tum **Albion** tum **Britanniam** veteres vocare. **Rex** **Henricus** solitudinis ⁊ otij cupidus alieno magis quam suo iudicio. **Regnum** gubernauit. Potens apud eum ⁊ imprimis auditus **Dux** **Sofulsi** fuit. qui leges pro suo arbitratu ⁊ populis ⁊ p̄ncipibus dixit. Suppressit quos odiuit ⁊ iterum quos amauit erexit. Sed cū res **Anglica** apd̄ **Francos** imminui coepisset. ⁊ iam **Impium** gallicum in p̄

finam gloriam emergeret. **Dux** **Eboracensis** coactis non
paruis copys nec paucis stipatus baronibus. **Lundonias**
venit **Regis** consilium mutaturus. atq; vt ipe dicebat **Re-**
gis & **Regni** saluti consulturus. non expectauit eius aduen-
tum **Dux** **Sofulsi**. Sed nauigio raptim correpta per the-
missiam fluvium saluti sue fuga consulere adorsus est. Sed
destinatam quis mortem fugiat. missi qui eum comphe-
derent per compendia iterum cursum eius preuenire. Ip-
sumq; mox interceptum in **Prora** navis quavehebat ob-
truncaverunt. **Dux** quoq; **Somerseti** qui perdita **Portu**
annia in **Angliam** remeauerat. potensq; apud **Regem** cre-
debat. in carcerem coniectus est. **Nobiles** viri complures
necati. nec sacerdotio predictis parsum est. in quos & ami-
cus noster **Adam** molines secreti **Regi** signaculi cultos. &
litterarum cultor amisso capite truncus iacuit. nec diu postea
cum **Dux** **Eboracen** domum redisset. **Somerseti** principes
e carcere missus pmittente **Rege**. gubernare **Regnum** in-
cepit. que res supplicie sibi cladis causa fuit. irritatus em
ob eam causam princeps **Eboracen** cum maioribus copys
quam prius **Lundonias** pperauit. cui cum **Rex** obuia vna
cum **Duce** **Somerien** exiisset. putans illum aut verborum
lenocinio placere aut **Regie** maiestatis auctoritate deter-
rere. **Nihil** pfecit. **Eboracen** em cum esset longe potentior
iusto **Rege** vt in pte se reciperet. **Somerseti** **Ducem** ac ei equi-
tatum irripuit. cuiusq; mox captum. detruncato capite in-
terfecit.

Scotia eius insule in qua est **Anglia** suprema portio e
in **Atlantionem** versa. fluminibus haud magnis. & monte
quodam ab **Anglia** discreta. hic vos **Brumali** tpe fuimus
cu sol paulo amplius quam tris horas terram illuminaret. **Ja-**
cob eo tpe regbat quadrat & multo. i. pinguedine. **Guisc** q
cu olim in **Anglia** captus. xj. annis in custodia fuisset. ac dimis-
sus eade suscepta ex **Anglicis** pinge domum reuersus coplus

res regulas gladio percussisset. et ipse tandem a suis domesti-
cis interfectus. In quos ultione pacta filius eius Regnum
suscepit. Audiueramus nos olim arborē eē in Scotia. que
supra ripā fluminis enata fructus produceret anetarū for-
mā habentes. et eos quidem cū maturitati appropinquaret sponte
sua decidere alios in terrā. alios in aquā. et in terra deie-
ctos putrescere. in aquā vero demersos mox animatos ena-
re sub aquis et in aere plumis pennisque euestigio euolare. de
qua re cum auidius inuestigaremus didicimus miracula semper
remotius fugere. famosamque arborē non in Scotia. Sed
apud archades insulas inueniri. Illud tamen nobis in Sco-
tia miraculū representatū est. Nam pauperes pene nudos ad ec-
clesias mendicantes acceptis lapidibus elemosine gratia datū
letos abisse percipimus. Id genus lapidis siue sulphurea si-
ue alia pingui materia predictū pligno. quo regio nuda est
comburitur.

Hibernia nunc nobis absoluenda est que pro a Bri-
tannia disiuncta freto perit libera Scotorū amicitia et so-
cietate gaudet. primum Anglicano parerē Impio. Sed quorū
nam nihil dignū memoria per hoc tempus de quo scriptio est ge-
stum accepimus. Ad res hispanicas festinamus.

Latissima regio Hispania et terra optimis. compan-
da viris armisque potens. hoc anno nostro. in quinque Reges
diuisa est. Primum ac maximum Castelle Regē appellant.
Proximum ei Aragonū. Tertio loco Portugalēsem Quar-
to Nauarre. Granate quod ab euangelio christi alienum est.
Ultimum ponunt. In castella prenobili ac late dominante Re-
gno. Cuius Reges Gothorū sanguine creti nunquam gen-
tuarunt. Alvarus de Luna natione Aragonēsis. nobili
genere. quous extra matrimonium natus cū olim Johāni Re-
gi adeo se insinuasset. ut vnus omnium Regni regisque potens
videretur. Johannemque Nauarre Regē et Henricū magnū
militie Sancti Jacobi potētia sua opprimere. ac Regnum

gubernare conatos armis deturbasset. **P**ostea tñ aduersan-
te sibi **R**egina redeuntib⁹ illis. **A**lc regem p̄tatem suā recipi-
entib⁹. e curia pulsus. in possessionib⁹ suis aliquādiu p̄uat⁹
vixit. felix si cōcesso frui ocio nouisset. **S**ed nulla est regno
deiecti quies. dum ergo sublimē locū de quo rursus maiori
cū ruins p̄ccipitef vendicare conat⁹. **R**egi clam suadet. vti
p̄ speciem venationis in saltus sibi p̄pinquos egrediat⁹. se
cum potenti manu futurū obuiam. **N**ec dubiū qñ regni op-
timates libertatē regi asserant. nō fuit difficilis p̄suasio. **R**ex
cū pandegressus paz custodie⁹. **N**ā **A**luari iaz pene nomē
extinctum erat. vbi ad insidiarū locū puenit. **M**ox clamore
edito **A**luarus inter lectos exultans milites libez. **R**egē sal-
uere dixit. eumq; secū adduxit. q̄re vulgata confestim mira-
clinatio regni facta est. ⁊ iterū ad **A**luarū regni guberna-
tio deuoluta. nec diu post/ cum eisdem **J**oanne atq; **H**en-
rico atrox p̄clū pmissus est. in quo plures vtrinq; cecidere
victoria penes **A**luarū fuit. **H**enric⁹ nō multis post dieb⁹
ex vulnere manus qđ in ea pugna receperat mortem obiit.
Magistratū eius **A**luar⁹ obtinuit. ⁊ aliquādiu postea regis
pariter ⁊ regni moderator est habit⁹. ad extremū tñ potēti
iuidie succubuit. **N**am cū nobile quēpiā iussi regis ingra-
ta sibi qđā renūciantē e fenestra sue domus p̄cipitari iussissz
Mox cap⁹ ⁊ in medio foro capitali snia dāpnat⁹ est. nō tñ
vt ignauus occubuit. sed nūeratis suis in regem regnūq;
meritis. nō lachrimans aut cuilans. sed alacri vultu ⁊ quasi
ad epulas iuitat⁹. cervicem gladio p̄buit. vir alti spūs. non
minus domi. quā belli clarus: ⁊ cui magna semp in mente
federint. **J**oannes deinde aliquot annis p̄ se regnū admi-
nistravit. quo vita functo. fili⁹ eius **H**enric⁹ regnū accepit
Adolescens aīo plenus ⁊ recti cupidus. q̄ relicta p̄ori con-
iuge. velut infecunda alterā ex portugalīa duxit impatricis
sororem. ⁊ in regnū **B**ranate cum exercitu p̄fect⁹ magnaz
hostibus terre partem diripuit atq; pertrixit. **J**ohannes

Cardinalis **D**stiens summa vir integritate et scientia iuris
eminens / cum iuuenis in dictandis epistolis seruauit / senio con-
fectus in eo regno (unde illi origo erat) aiam deo dedit. **I**n
regno nauerre et filius in patre et pater in filio arma suscepit.
filiosq; tandem regno pulsus ad **A**lfonsum patrum **A**rago-
nium **S**icilieq; Regem peragrata prius gallia confugit. **N**unc
Ludovicus **M**ontesie magister et **J**oannes deseritanus viri presta-
biles ab **A**lfonso missi reconciliare patri filium studet. **J**oanna
regis **A**lfonsi et soror et coniunx absente viro multis annis
Aragonum et **V**alentie regnis tot potentie ciuitatibus. tot no-
bilissimis principibus iura dixit. casta et sancta mulier et digna
que prolem peperisset **A**lfonso. **I**n portugaliam **P**etrus co-
gnomine infans / sic enim filij regis antequam regnent appellantur
magnum nominis princeps. qui totam ferme europam peragrauerat.
sue virtutis documenta demonstrans. cum regnum tutorio nomine
aliquandiu summa cum laude administrasset. nec minor fide **A**lfonso
ex fratre nepoti simul et genere suo restituisset. tandem
subortis utrinque dissentionibus cum odio crescente ad prelium
uentum esset sagitta in incertum missa transsossus interijt vir ma-
gnorum operum: et qui olim sub cesare **S**igismundo stipendia fa-
ciens non paruum sibi gloriam in **T**urchos pugnando parauerat.
Alfonsus exinde mansuetissimus princeps altius cordis et prudens
etiam (neque enim in stultos unquam regius portu gallie sanguis
deriuatus est) **P**ost regnum utrumque tenuit / cui cum obisset dile-
ctissima coniunx **E**adem soror / patruelis hortatu ut aliam sup-
duceret non suaderi potuit / sed omnis eius cura eo conuersa est.
ut aliquid egat quod sibi laudem et christiane religioni fructum
pariat. **Q**uia propter inuitatis regni proceribus. suscepto
publice crucis signo. classem in **T**urchos et expeditionem
promisit etc.

In ultimis **E**urope finibus peragratibus et quantum propositi
nostri fuit septentrione decurso in partem tandem reuersus
nouitates italie cum iam referende occurrant: ab ea nimirum

vzbe incipiendū esse arbitror. Cuius creberrimas mutati/
ones ⁊ oriens simul ⁊ occidens admirat̃. Ea est **Venua** lis
gurum domina ac **Regina**. que ciuilibus agitata discordijs
memoria nostra imperiū maris amisit. In ea cum exclūo
Philippo Mediolanensium duce. eiusq; p̃etore opicino
olgate necato. auctore **Frācisco Spinula**. viij. libertatib⁹
pitanei creati essent. eisq; paulo post sublata libertate tra/
ctis: **Ysnardus Suarro** ducatus accepisset annos supra se/
ptuaginta natus auctore. **Thoma fregosa**. qui ⁊ ipse olim
ante **Philippi** dominiū ducali honore functus fuerat: cum
homo grandeuus ad gubernationē intilis videret̃. vix se/
ptem dieb⁹ regnare pmissus est **Thoma** eius honorem sur/
ripiēte. quem cum quatuor gubernasset annis. germanus
eius **Baptista** ad. xvj. circiter horas regno expulit. Nam
Thomā resumptis virib⁹ confestim fratrem palatio detur/
bavit. tris annos postea ⁊ nōnullis mensib⁹ vrbem regens
donec auctore **Joanne anthonio fusco** iterum ciuitas liber/
tatem asseruit delectis octo capitaneis priori ex more rem/
publicā administratur⁹ q̃ **Thomā fregosum** in carcerē con/
iecerunt: cū iam ter patrie sue ducem gessisset. horū princi/
pes fuere **Johānes Anthonium** quem prenominauimus
miles equestris ordinis ⁊ **Raphanus Raphael aduenus** iu/
ris interpres. Sed hec quoq; paucoꝝ mensiū libertas fuit
cum **Raphaeli** non tam capitanei quam ducis nomen pla/
ceret. Is enim gentib⁹ suis ac **Spinularū** primorib⁹ in suā
sententiā tractis collegas suos magistratu abdicauit. ducib⁹
lesq; fastes assumpsit. q̃b⁹ paulo supra duos annos est vsus
a **Barbana gentili** ⁊ patruele suo e re publica deiect⁹. **Bar**
banā vero nō dum mense toto p̃ncipatu positum **Janus**
fregosius Joanni Anthonio fusco ⁊ **Murianis** fauentibus
regno pepulit. Qui paulo post **Anthonio** pro suscepto b̃n/
ficio necem pavit. Interposito **Joāne philippo** eius gētili
q̃ cū pmitteret cui ⁊ castella defuncti p̃donauit **Jano** vō cū

recessisset annis paulo amplius duobus in magistratu fatis fun-
cto frater eius **Ludovicus** successit qui a **Petro** patruelis suo
e dignitates culmine deiecit est. **Is** est **Petrus** fregosus qui
modo regnat multa vi animi et corporis. **Sed** optimatibus ci-
uitatis et omni ferme nobilitati odio habetur: qui et gentilem et pa-
truellem suam **Nicolaum** fregosum honestis moribus praeditum:
et philosophiae studiis insignem ob suspensionem affectati do-
mini vocatus a se in palatium paratis percussoribus interemit.
Nunc cum regnasset annis quatuor. tam sic quam aliarum nobilium
familiarum principes in urbe **Ludovico** patruelis suo quem ipse
ante deposuerat in eius locum suffecto. qui cum se parum gra-
tum magnatibus esse intellexisset. eundem **Petrum** quem regno
deturbauerat in auxilium accersiuit: ille tertia post exilium die
reuersus et patruelē ducatu amouit et omnes aduersarios urbe
pepulit. Quorum principes ad florentes **Alfonsum** **Dragonum**
et **Sicilie** regis opes conuersi magnam et formidabilem classem
ab eo impetraverunt. cum qua iam ferme duobus annis terra
marique **Genavam** oppresserunt. **Uentum** est sepe ad menia ciui-
tatis et aliquando intra suburbia pugnatum. **Hoc** autem anno
cum signo dato et in ipso portu et per menibus urbis undique
pugnaret. ingressi sunt **Dragonenses** ducisque milites ad
magnam urbis partem fugauerunt. passim cedibus. passim ra-
pinis ciuitatem sedantes. sed adfuit praesto cum delecta iu-
uentute **Petrus**. qui fugientes suos sistere compulit. et in
Draganen dilapsus ingenti edita strage urbem pene rati-
onem recuperauit. **Actum** tamen de eo fuerat. si portam quam
ceperant hostes ita comunissent ne concludi signe potuissent
et aditum sequentibus noualibus sociis potentes retinuissent
Nunc ambe partes. quasi ex integro ad bellum se parant. quam-
uis fama est **Petrum** animo fractum gallozum implorare
auxilia eorum regi patrie suae principatus quem retinere non
potest: pecunia venditurum. **Apud** in subres urbemque toto
famosam orbe **Mediolanum** **Philippus** **Maria** dux gentis

qui **V**enuā ditioni sua quondam subegerat. **A**medei **F**ab/
audie ducis filiam inūmonio sibi cōiunxerat. **A**lfonsum po
tentissimū regem cū duob⁹ fratrib⁹. **A**ltero rege **H**auarre
Altero milicie **C**ōpostellano magistro multisq; **R**eguli na/
uali pzelio victum: captū: ⁊ ad se vsq; deductū. isolita vsus
liberalitate. magnificētissime donatum libertati dimiserat:
Gigisimūdū cesarem **R**omā petentem. cum **M**ediolani a
geret visitare cōtempserat. **B**ononiā/ **F**orlimū/ **I**molam
e manib⁹ tyrannoz armis ereptas. **S**acro sancte **R**omane
ecclesie restituerat. **A**lrocem **S**uitensiu⁹ gentem bello do/
muerat. **D**e **F**lorentinis ac **V**enetis p suos duces sepius
triūphauerat. totaq; quondā italiam tremore affecerat **I**ā
recedente fortuna/ p dīta **V**enua/ **N**icolao piccinino ī quo
maxime fidebat defuncto exercitu suo ad casale maius iuxta
flumen padum duce **N**icheleto carimola ab hostib⁹ plio
fuso ⁊ castris exuto magno nūero equitum peditūq; capto
eo deduct⁹ erat vt nō modo **V**eneti. sed oib⁹ p circuitū po
pulis ac pncipib⁹ contēptui esset. **E**t **V**eneti quid abdua flu
mine trāsmisso ī agro **M**ediolanēsi castrametati tantū ei
terrorem incussere. vt derelinquēdo impio cogitauerit. que
sunt vltra ⁊ citra mōtes auxilia **R**egū deposcens. **S**ed quē
fortunatū atq; hostib⁹ insultantē oēs honore ac favore di/
gnū existimauere idem ī **C**alamitate cōstitut⁹ ab oib⁹ tan
quā odio dign⁹ relict⁹ est. **U**nus tñ oīm **A**lfonusus accepti
bñficij memor ad opem ferendā sese accinxit. **S**z cū seruis
iter agit interim **P**hilipp⁹ p mū ob aduersam valitudinem
oculis capt⁹. deinde ex ipsa arce hostiliū armoz fragore au
dito vehemēter cōmot⁹. vite tedio simul ⁊ languore mortē
obijt. **I**pso **A**lfonso herede instituto. fuit autē **P**hilippus
ingenti corpe. ī iuuetute macer. ī senē pinguisim⁹. defor
mi facie. ac terribili. instabilib⁹ ac ptegrādib⁹ oculis. **I**nge
nio peracri ⁊ callido. ī largiēdo pfusus. ī parcēdo facilis.
ī audiēdo difficilis. at vbi ī colloquiū venisset mitis ac

placitus cultus corporis ac mundiciarius omnisq; lenocini
negligens. venandi cupidus. equor; studiosus. **C**eter; quies
impaciens atq; imperitadi avidus. in pace bellum. in bello
pacem quesivit: simulandi atq; dissimulandi egrediens arti
fer: in milites quā in ciues indulgentior. raro in publicum
prodijt. delatorib; facile credidit. in suspensiones adeo pro
nus. vt sepe fidissimos a se amicos lenissimis de causis alie
na verit. pulchris indutos vestib; egre ad se venire pmisit:
Sermonem de morte audiuit iuitus. **T**onitrua ac fulmina
mirū in modum expauit: tabifica lue percussos ex urbib; mi
grare magros iussit eorūq; domos incendio tolli. qua cura
innumerabile illum **M**ediolani populū multis annis i tactū
quodāmodo ab ea peste seruauit. hūc cum vita decessisset.
et funus nec tanto principe dignū. nec suis maiorib; ductū
est. nec sepulchri dec; additū. populus cognita ducti morte
in libertatē sepe pclamauit. duodecim viris electis qui rem
publicā administrarent. **C**astrum porte iouis instar excel
lentissime **R**egie captum ac dirutū est. et testamentū **P**hilip
pi dilaniatū / **A**d dominiū **M**ediolanense multi aspirauere
Sed qui coloratis vterentur titulis quatuor tantum fuisse
Frideric; impator deuolutū ad se pncipatū **P**hilippo sine
liberis legitimis vita subtracto contendebat. **A**lfonsus ex
testamento hereditatē petebat. **K**arolus dux **M**urelianēsis
ex sanguine vicecomitū natus ab intestato sibi deberi du
catum aiebat. **F**rancisc; **S**fortias **V**icecomes pūgem suā
qui **P**hilippi filia fuerat heredem patri suscipiendam affir
mabat. **A**udite sunt legationes omniū in senatu **M**ediola
nensi. **Q**uaz; alique sermone directo dominiū petiere. aliz;
que p simulationē oblatis contra venetos auxilij insinuare se
populo atque inde paulatim vendicare dominiū satagebāt
Sed ciuitati que iam libertate gauderet. et imperadi cupi
ditate. demortui principis militiam conduxisset nulla con

ditio placuit. quo iugū quouis pacto ī capita ciuū videret
inferre. **V**eneti tamen impatori censum quotānis aureū
poculū si libera suis legib⁹ dimitteret. dilaniabatur interea
vndiq; **P**hilippi hereditas. **V**eneri placentiaz/ **F**remani
laudam occupauere/ et multa preterea minora oppida dux
Sabaudie **L**udowico valentia et confluentia iualit. **A**then-
ses ad ducem **A**urelianensem **K**arolū defecere. q̄ susceptis
a **R**ege francie nō paruis auxilijs **A**lexandrinozum agros
vexare ceperūt/ **P**apienses itestinis agitati discordijs diu
incipites fuere: quib⁹ se potissimū p̄tibus iūgerēt. **R**oma-
rienses. **C**omani. **A**lexandrini: ac **F**erdonenses. **M**ediola-
nensū imperiū subiere. **P**armenses in societate quodāmo
recepti sunt. **F**ranciscus **E**sfortia p̄ idem temp⁹ in piceno
agebat. quīs maiorem eius prouicie p̄tem iaz amisisset/ cū
Philipp⁹ nō multo antequā moriret sibi p̄ comunes amī-
cos reconciliatū vt ad se rediret in **V**enetos pugnaturus
accerliuerat/ **R**ogato **A**lfonso **R**ege/ sibi vt septuaginta mi-
lia auri numinū suo noīe nūeraret: quo facto. iam paratis
atq; instructis copijs itineri se accinxerat. cum mors **P**hi-
lippi enūciata eum qui longo tempore ad **M**ediolanenses
inhiasset magis ac magis p̄perare compulit. quez vt longi-
bardiam primū ingressus est **M**ediolanenses incerti. quo
mens eius inclinaret. ne vel p̄ se ipsum vel cōiunct⁹ **V**ene-
tis suis ceptis obuiam iret. missis oratoribus et oblatiis nō
paruis stipendijs conduxere mox qz duce sui exercitus fa-
cto. vt placentiam omnibus copijs obsideret imperauerūt
Ipse dicto parens. dum ad placentiam in obsidione sedet.
Papienses quia iam **M**ediolanense imperiū tanquam
fastidiosum et insolens detractarant se se sibi dedentes acce-
pit. que res **M**ediolanensū animos hand mediocriter cō-
turbauit. q̄ p̄ uentiōes ihibitu **F**rāncisco dicebāt quāpiā ex
urbib⁹ quā olim **P**hilipp⁹ tenuissz occupare. **F**rāncisc⁹ vō

non se occupasse. sed dedentem et ultro se offerentem ciuitatem recepisse aiebat. **M**ediolanenses cum eius potentiam vererentur dissimulandum potius statuere. Ille continuara apud placentiam obsidione. tandem summa vi oppugnare adorsus urbem. quamuis magna et forti militum manu munitam armis tamen oppugnavit ac diripuit. Mediolanense regimen per id tempus penes nobiles fuit et apud eos quod Philippi quondam consilium direxere. Itaque res prospere sapientium ductu cedebant. iam non parua gallozum manus (Nam circiter tria milia equitum delecti roboris que alpes transierat) apud Alexandriam profligata delataque fuerat. et Veneti apud Caruagium magno prelio superati omnes pene copias amiserant et lauda ab eorum impio erepta in potestatem Mediolanensium redierat. Cum Franciscus Sfortia ad infestandum Braccenses missus. siue quod principatum Mediolanensem cuius opinionem sibi iam pridem fingerat. alio modo consequi non posse sperabat. siue quod Mediolanenses cum Venetis amicitiam societatemque clam sequentes ne solus utriusque populi preda relinqueretur. preueniendos censuit prius cum Venetis foedus inire. in quo cum multa hinc atque inde promissa essent. Illud inter cetera conuenit. ut ad urbem Mediolanensem. ditionemque eius obtinendam Francisco cum copiis preficiscenti Senatus venetus et pecunijs et armis auxilio esset. qua re firmata mox in Mediolanensem duxit. Militabant eo tempore apud Mediolanenses Bracciani qui cum Ludovicum de verme. ac non nullas alias Francisci copias apud Modoetiam fudissent. tandem relictis Mediolanensibus ad eum defecere. Franciscus filiam suam Jacobo picinino uxorem despondit. Karolus vero Gonzaga haud ignotus copiarum ductor qui paulo ante a Mediolanensibus deficiens ad Franciscum venerat postquam desertos eosdem Mediolanenses et sine ullo duce relictos animaduertit iterum ad Mediolanenses relicto Francisco transiit.

Erat hic vasto corpore. forma q̄ p̄ne giganchea. viribus
vero que magnitudini responderent. dicendi copia. clarus
litteris grecis ac latinis instructus. sed animo inconstanti.
et ingenio ad omne facinus siue honestum siue nepharium
parato. cui non parua spes fuit oppressa in Mediolano li-
bertate dominiū vrbis arripere. sed fortuna iam Mediola-
nensibus nouerchante. placentini. Terdonenses. Novari-
ensesq; ab eis deficientes Francisci p̄sidia receperūt. Alex-
sandrini cum nullam in eis spem sitam esse contuerent. Vil-
helmi montis ferrati. principis fratris imperio se cōmise-
runt. Res pub. medio tempore ex nobilitate in plebem de-
fluxerat. lectiq; viri duodecim qui vrbis de more p̄essent
ex fece populari ignobiles atq; incogniti magistratum ge-
rebant: Hi cum nobilitatem (quam multis modis offende-
rant) suspectam haberent. ne cum Francisco sentiret suaden-
te Bonzaga qui eam viam ad principatū vrbis arripien-
dum cōmodissimā existimauit. Septem primarios ciues ge-
nere nobiles et opibus abundantes raptim interceptos per
noctem obruncauerunt: ac deinde in foro plebi spectaculum
obiccerunt. Inter quos Iacobinus Bossius egregius ado-
lescens placidis moribus. et litteris eruditus. et nobis ami-
cicia iunctus. proisus innocens suppinus truncusq; iacuit.
Nec diu post Johannem Caynum venerabilem senem. et
filium eius Franciscum egregia forma iuuenem non alio
crimine iuretitos. nisi q̄ Blance marie francisci cōiugi san-
uine iuncti erant crudelibus affectos cruciatibus necauere.
Erin Georgius lampugnanius iuris interpres sub specie le-
gationis tanquā ad imperatorē mitteretur in Modoetia
captus atq; interfectus est magnus libertatis assertor. et q̄
testamentum olim Philippi (populari fauens regimini) la-
niasset. Nec Theodoro Bossio admodum in ciuitate gra-
tioso pepercunt: quem cum diu in vinculis tenuissent. tan-
dem interemerūt Balcochus quoq; Tuscanus: et ipse natq;

nobilis atque opulentus ciuis intercissus occubuit. Quibus
et rebus cum iam nulla libertatis forma relicta esset ⁊ duo/
decim viri ausu Tyrannico urbem cedibus ac rapinis fe/
darent successorumq; conuitia prohibentes inuito populo
sibi ipsis imperium prorogarent. Commota deniq; atque
incensa ciuitas correptis armis nouo magistratu ex nobi/
litate creato tyrannos e Re pub. deiectos in carcerem con/
iecit: ac cum neq; hoc modo respirare populus posset. Quā
perditis omnibus excepta ciuitate Comensi ac Parmensi
que in officio ad vltimum perstiterat. Franciscus dura ob/
sidione ciuitatem premebat. iterum plebs incensa nobilita/
tem ⁊ palatio pepulit tyrannos/ vinctis vinculis/ tanquā
libertati amatores ⁊ optime de re publica meritos in pri/
orem locum restituit. Illi ad priores artes reuersi. Cum sa/
tellites magno numero sibi assumpsissent. multa q; suadēte
Carolo spolia petrerent. nobilitatem q; pro suis oppri/
metent. non tamen ei viam ad inuadendum principatum
permisere. quod cum ipse animaduertisset. ⁊ iam sibi peri/
culosam apud Mediolanenses moram intellexisset. per iter
nuncios Francisco reconciliatus ac magnis allect⁹ premis
laudam illi prodidit. Tertioq; iam fidem fallens non sine
magno Mediolanensium dampno ac plebis consternati/
one ad eum transiit: non tamen defuit tyrannis animus
quin postulatis vndiq; subsidys Francisci iugum iam spe/
cerutibus imminens excutere conarent: Sed cum alios fru/
stra rogassent. Venetos tandem(ne se derelinquerent) p/
vicerunt. nam neq; illis ex usu videbatur Franciscum etate
florentem rei bellice peritissimū/ cuius iam vires atq; arma
non sine graui iactura sensissent/ eo imperio potiri. quo suo
par tandem videretur: percusserunt igitur foedus Veneti
cum Mediolanensibus/ Legesq; (quas tota citerior gallia
sequi deberet) prescripserunt mandantes Sfortie vt cerā

contentus viribus ac terminis / **M**ediolanenses in pace
dimitteret. Ille haud ignarus se brevi periturum ubi **V**er
netis paruisset / imperiū eorum contempsit. et quāuis deser
tus ab omnibus videret. **N**am soli **F**lorentini / et hū q̄dem
parce opem ferebant. in obsidione tamen p̄seuerare decre
uit. **N**am mortuo **F**rancisco picinino frater eius **J**acobus
cum braccianis ad **V**enetos transierat. **N**am **L**eonardus
venerens aut senatu **V**eneto missus **M**ediolanū ingressus
auxilia et cōmeatus magnam copiam quibus ciuitas idige
bat / propediem affore pollicebatur. erat et in exercitu et in
ciuitate summa omniū rerum indigentia. ita ut dubium vi
deri posset an obsidens **F**rancisci / an obsessus dici deberet
Nix ei bis mille equi superant / qui ferre infessorem possent
et milites stipendio fraudari. pro cibis sese armis exuerant.
Neqz enī **F**rancisco argentū erat quo stipēdari militi posset
Sed inter spem metūqz dubius obsidionem de die in dies
verba pro factis ostentans / producebat. **I**n ciuitate vero
eum iam frumentum omne absumptum esset: nec aliud ge
nus edulij restaret. et iam canes. equi. ceteraqz id generis
animalia manderent. nec ferre amplius famem multitudo
posset. collecti in vnum apud portam vercellinam / corre
ptis armis in forum prorumpunt: obuiūqz **L**eonardū ve
netorum legatum gladijs confodiunt ac disperpunt: ep̄m
palacium fuis tyrannoz **G**atellitibus aggrediuntur quo
sine resistentia occupato quos iuenerunt tyrannis vincula
indidere. **E**p̄m missis ad **F**ranciscū legatis p̄ncipatū ei ciui
tatis obtulerūt / qui mox ingressus dominiū vrbis accepit.
et deinde nō multis interiectis dieb⁹ cum liberis ac cōiuge
versus ducalibus insignib⁹ exornatus in triūphanti modū
urbem intrauit: qui cum iam **C**omū parmāqz in deditionē
accepisset: **V**ilhelmoqz **M**onte ferratensi à **A**lexandriā ad
emisset. nō parū deinde bellū **F**lorentinis socijs cū **V**enet

et **A**lfonso Rege diutius gessit. in quo cum acrius premeretur
Neque enim tante potentie par esse poterat: **R**henanum regem
fortissimis equitum cohortibus cinctum exulteriori gallia mag-
nis stipendiis ac promissis allectum in auxilium accersivit. qui cum
superatis montibus in italiam descenderet. ac **G**ilhelmum cum motu
ferrato arma ponere per amicitiam ac necessitudinem copulisset.
et iam castra sua **F**rancisci castris coniungens in hostilem agrum
descenderet. expugnatisque raptim nonnullis castellis more
gallico mortales omnes in eis comprehensos trucidasset. tantum
morem terroris **V**enetos invasit ut iam castra castris conferre
amplius nullo pacto presumere. nec iam retinere posse vel
Brixiani vel **B**ergamum agris amissis consideret. Cumque
Thurcorum bellum res eorum maritimas infestaret repente pro-
pter omnium opinionem par que dum in senatu aplice frustra
fuerat agitata: denique apud landam interuentu cuiusdam: **S**ed
probatum et integrum inter monachi inter **V**enetos et ipsum
Franciscum clam rege facta est. que res ut regi molesta. ita
Francisco utilis/ **V**enetis necessaria fuit. Arcem deinde
insanientis populi favore dirutam/ **F**ranciscus brevi restau-
rauit/ mira fortune siue cuncta regentis dei providentia no-
bile ac magnificum opus hisdem manibus subito refectionem est.
quibus fuerat paulo ante reiectum. **F**ranciscus philolphus no-
bilis **S**atyrarum scriptor per idem tempus ad heroicum car-
men conversus/ res **S**fortie scribere cepit: **L**eonardus **C**ri-
bellus soluta oratione ac metro clarus haberi cepit. **A**pud
Venetos terra marique potentissimos que nomen italicum
apud **B**arbaras nationes. longe lateque clarum fecere filius
Francisci **F**oscari ducis veluti quippiam in rem publicam mo-
litus esset in exilium actus. deinde revocatus. **E**t iterum in
suspicionem criminis adductus et crudelissime tortus. cum nihil
mali profiteretur relegatus in peloponessum miseram ibi vitam finivit:
Bener eiusdem duci **A**ndreas donatus/ dum cretam insulam pro
Veneto impio gubernat/ dum insule appellatur. **R**evocatus

domū honore priuā. ⁊ magna mulctat⁹ pecunia in exiliū
mittit. **A**rmila⁹ iter venetos dignitate ⁊ auctoritate potēs
dum ex cōsilio ad multā noctem domū reuertit iaculo trās/
fossus occidit nec q̄ tantū scelus patrauerit iuentus est. quā
id filio ducis crimini dederint. **F**rancisc⁹ barbarus studijs
hūanitatis excellens. editis nō paucis neq; illaudati opus/
culis senio cōfectus. nō sine celebri noie vita decessit. **I**m/
perator **F**rideric⁹ cum **R**oma rediens. eo se cum cōiuge et
Rege hūgarie. **L**adislao. totoq; comitatu recepisset. libēter
⁊ amice visus incredibilib⁹ honorib⁹ eumulat⁹ est. **F**rācisc⁹
dux gentis q̄ annos quīq; ⁊. xxx. summa cum laude ciuitatē
reterat. **P**hilippo **M**ediolanensiu duci. **B**rixia **B**erga/
mūq; ademerat. copias eius plurib⁹ in locis fuderat. **F**rā/
ciscū carminolā clarū ducem copiarū de pditione suspectū
securi pesserat. **M**arsiliū caerariā cui⁹ maiore diu pataviū
p tyrannidē tenuissent. dum paternā hereditatē vendicare
conat. interceptū necauerat. pacem cum **L**urchis nō tam
honestā quam necessariā fecerat. **I**mperiuq; venetū terra
maricq; longe ampliauerat. **S**ubnationi tandē cedere cō/
pulsus est. tanq; psenio rei pub. videre inuitilis. **I**lle veluti
cōtumelia affect⁹: ingratis patrie aspectū non ferens. **E**aq;
vitam recusans que careret impio e publico palatio in pri/
uatam domū se recepit. vbi cum pncipatū suis ciuib⁹ red/
didisset. egram quoq; cōfestim aiā nature restituit. **C**uius
casum tanquā puidisset **B**aptista picisius **C**remonē astro/
nomus. plurib⁹ antea mensib⁹ pdixerat. **E**rat aut **F**rācisc⁹
cum morerē non longe ab anno sue vite nonagesimo. **V**e/
nerabilis senex. pcepua corpis maiestate decorus. mēoz
omniū que post infantiam aut vidisset aut audiuisset. faci/
dia copiosū ⁊ ingenio prompto ac dexterrimo. ⁊ qui mode/
rari frena senatus optime nosset. eius pater in **A**egypto ne/
gociat⁹ cum pphetam regionis illius quenpiam de futuris
interrogaret responsum ab illo accepit filiū sibi esse. q̄ aliqn

sue ciuitatis principatū assequeret. **F**rācisco suffectus pa/
chalis vir singulari prudentia ⁊ morib⁹ humanissimis: cui⁹
ducatū nulla putat bella suscepturū. nisi vel necessaria. vel
admodū glorioſa. **L**udowicus **M**arebio **M**antuan⁹ inter
principes nostri ſeculi fame nō mediocris. litteris eruditus
⁊ rebus militarib⁹ exercitat⁹ in eo bello qđ **V**eneti cū **F**rā
cisco **S**fortia post dominiū **M**ediolani ab eo captū gesse/
re. ptes illius ſecut⁹ magnū momentum rebus eius accessit.
Karolus frater eius qui fidem **F**rācisco ſefellerat in vincu/
la cōiectus. sub eius fideiſſione dūmiſſus. cum neq; ſic pro
miſſione ſue faceret ſatis omnib⁹ que in mātuano agro te/
nebat oppidis priuat⁹ eſt. **S**ed cum ſtipendia **V**eneti ſa/
ceret. nō paruis eoz copias in **M**antuanū duxit. vbi va/
ſtatis late atq; incenſis agris cum fortuna/principiū eius
belli ſecundū feciſſet. **E**t iam **M**antuanū metu ꝑculſi rebus
ſuis diſſidere viderent. **L**udowic⁹ accerſitis ex **M**ediola/
no auxilijs milites ſuos in aciem producens fratri copiam
pugne fecit. nec ille certamen detrectauit. **C**o miſſum eſt
atroꝝ ꝑeliū in quo duo fratres ambo etate florentes. ābo
rei militaris periti. ambo corpis atq; animi virib⁹ ꝑreſtan/
tes: de gloria de ꝑꝑio de vita ſummis conatib⁹ cōtendere
Veniq; victor **L**udowic⁹ fuſo fugatoq; **K**arolo. oēs eius
copiarū duces ac primores equitū ceſis plurib⁹ intercepti.
Alle deinde patria exorſis atq; egenus morbo confectus
interit. **A**pud ferrariā mortuo **N**icolao **E**ſten ꝑncipe oim
noſtri ſeculi fortunatiſſimo. niſi cōiugis adulteriū ⁊ in ea et
in filio dilectiſſimo vindicare olim coactus fuiſſet. **L**eonel/
lus dominatū ſuſcepit. ꝑnceps paciſcus. litterarū ꝑius/
⁊ muſice cultor. quo decedente **B**orſius frater eius ⁊ ipſe
Nicolai filius ex cōcubina **P**tolomea **V**eneni ad ꝑnci/
patum ꝑꝑatus eſt. **E**gregia forma iuuenis ⁊ in armis cum
laude verſat⁹. dicendū ⁊ agendū ꝑeritus. qui cū ceſarem
Fridericū **R**omā petentē. ⁊ inde reuerſus magnificētissime

accepisset sup **M**utinam & **R**egium ducatus honorem acci-
pit primusq; oim in **E**stensi familia dux appellatus est. **E**uge-
nius pontifex dum **F**errarie cum grecis consilium ageret.
Hugo **B**enensis qui p id temp^o medicor^u pnceps habie^o
est. omnes qui ex grecis studiosi philosophie eo conuenisse
crediti sunt: apud se iuitauit. quos cum opipare magnifice
q; pauisset. finito prandio epulis mensq; remotis. eos in
disputationem pedetentim placideq; pellexit. **C**um iam
Marchio **N**icolaus adesset: & multi in synodo excellentes
philosophi aduentassent. cunctos in mediu philosophie lo-
cos adduxit. de quib^o inter se **P**lato & **A**ristoteles in suis
opibus contendere ac magnopere dissentire videntur. dicēs
eam se partem defensurum quam greci oppugnandā du-
cerent siue **P**latonem illi. siue **A**ristotelem sequendum ar-
bitrarentur: cum greci certamen minime recusassent. pro-
tracta est ad multas horas disputatio. postremo cum **R**ex
cōiuij **H**ugo grecorum philosophos alterum post alteru^z
argumentis & dicendi copia victos tacere compulisset. pa-
lam factum est. latinos homines. qui iam p^odem bellicis ar-
tibus & armorum gloria **B**reāci superauerant. etate nostra
etiam litteris & omniū doctrinarū genere anteire. fuit autē
domus **E**stensi iuris semp doctis amica nostra etate non so-
lum **H**ugonem de quo p^orefati sumus magnis ad se p^omis-
traxit. **S**ed multos in iure civili. plures in ceteris faculta-
tib^o honorauit. **I**n studijs vero eloquentie **J**ohannē **A**u-
rispam siculum/ grecis ac latinis litteris edoctum: & q^o versu
prosaq; claruit inter familiares habitum/ ditem beatumq;
fecit **B**uarius autem **C**leroneū omniumq; ferme pater ac
magister qui nostra etate grecas litteras didicere admira-
bilis & omni honore dignus senex. qui omnem etatē suam
legendo. docendo. scribendo percurrisset. vnicum senectu-
tis sue refugium. & illud quidem honestum. dignumq; suis
exercitijs ac virtutibus inuenit.

In agro Bononiensi pīrum quāndā aridam ex minoribus
formicis pastus causa cōplures ascenderāt. supuenerē ma/
iores nō paruo nūero que illas p̄tim occiderūt p̄tim deie/
cerūt. Post duas ferme horas. tanta minorū formicarū vis
erorta est. vt totus ager nigro tectus agmine videret ac/
cessere stipate oēs: et arboris vndiq; stipitem circundantes
paulatim ascendere ceperūt. Maiores formice vbi hostes
adesse animaduenterūt cōglobate supne pugnā expectaue/
runt. Postquā simul acies cōuenere. cōmisso p̄lio maiores
morsu rabido modo illas modo istas e minorib; iteremere
totq; breui spacio confecerūt vt cadentiū morientiūq; eu/
mulus ad piri radices nō puus in terra succreuerit. Sed cū
p̄tinatius instaret miores. sempq; acies/ aciem premeret.
viginti; aut plures vnā ex hostib; circūdarent et a tergo
et a fronte pugnantes vndequa; latera confoderēt. victē
tandem maiuscule: et ad vnū oēs necate illati prius temere
prelii penas dedere. Nec acta sunt spectantibus. Romane
ecclesie copys/ cum Petri cathedrā Eugenius q̄rt; teneret
ea nobis q̄ se vidisse ait vir fide dignus et auctoritate retulit
Nicola; pistoriē vtroq; iure consult; q̄ tū in castris apo/
stolici Petri senensis epi vices agebat. Simile hoc illi ē qd
in gallia belgica nō longe ab vrbē Leodio constanti fama
gestū ferunt/ nidū siue in arboze siue in rupe falco sibi para/
uerat. ouaq; fouens pullos avidus expectabat. hunc corui
supueniētes loco deturbauere. ouis eius effractis ac vorati
Spectauerūt id ē p̄mo bubulo. fugientēq; trepidū falco/
nem anotauiere. postridie mirabile dictu falcones. Coruiq;
q̄si ex toto orbe ad pugnā vocati. Isti septentrionē illi me/
ridionalem ptem tenentes ordinati aciebus et tanquā ra/
tionis capaces essent. Alijs q̄ cornua obseruarent. alijs qui
media ducerent agmina dispositis atro; ac ferocissimū pre/
liū in aere cōmiserūt. In quo cum modo corui. modo fal/
cones cederent. et iterū resumpti virib; certamen iustaurarēt

totus vndiq; subiectus ager ⁊ pennis ⁊ cadaueribus obte-
ctus est. Ad extremū victoria penes falcones fuit. qui non
solū rostris sed etiam vnguib⁹ acerrime decertātes. coruos
oīs ad internitiōē deleuere. **E**rin paruo tēpore interiecto
cum duo de **L**eodiensi ecclesia cōtendentes. alter a **B**rego-
rio tertio decimo: alter a **B**enedicto duodecimo i episcopū
elect⁹ (erat enī inter illos d⁹ **R**omano pontifice disceptatō)
ambo cum copiis in eundem locū pugnaturi venerūt. **J**o-
hannes dux **B**urgūdie alterū armis iuuit. alterū **L**eodiens⁹
populus sequebat. pugnatū est collat⁹ signis sūma vtrinq;
cōtentione/ horrendū cruentūq; pzelium factum. **I**n quo
tandē victor **J**ohānes dux. xxx. milia hostiū cecidit. mēo-
rabile eius rei fanū/ conditū est. qđ nos illac postea trāse-
vntes cesorum ossib⁹ plenū vidim⁹. **S**ed de bello falconū
atq; coruorū suam cuiq; oppinionē relinquit⁹: veri piculo
penes famā dimisso. **B**ononia que nō tam studiorū mater
quam seditionū alitrix appellari pōt. soror ⁊ ipsa ciuitatis
Benue. ac solius incōstantie cōstans. **C**um factionē lambe-
cariam non sine cede multoq; ciues domo pepulisset **C**o-
mū **C**ōnetulorū ac **B**entiuoliorū consilio **R**egi cepit: **P**rin-
ceps factionū baptista. **C**ōnetulus ⁊ **D**anibal **B**entinoli⁹
fuere ambo sanguinarij. ambo patris cedib⁹ insignes. q̄
licet simul cōpactat⁹ sacramēto iūcti essent. nihil tñ inter se
meliores fuere. **Q**ā hanibal levato d⁹ sacro fonte **B**aptiste
filio: visurus puerperā cōpatrē sequi. ei⁹ manu pzenso p
nouo nato congratulā: ab irruentib⁹ ex iprouiso **B**aptiste
satellitib⁹ obrūcatur: vt manifeste apparuerit baptisimi sa-
cramentū non tam foederis retinendi quā cedis patrande
causa a **B**aptista quesitū fuisse. sed non multa mors **D**anis-
balis fuit. **Q**ā q̄ partes eius sequebant. sumptis paulo post
armis fugat⁹ aduersarijs plateā obtinere. **B**aptista in iu-
dicio tandem puerili in specu quodā sub terraneo cū plerisq;
complicib⁹ suis latitans reptus ⁊ fumo cōpulsus exire mor-

pluribus vulneribus confossus est. **C**adaver eius in forum
tractum et diu ludibrio habitum / cum plerique more ferarum
cor eius dentibus laniassent. cruores bibere non horruissent
tandem exustum est / **A**pod **F**lorentiam per id tempus **F**anctus
latebat **H**erculis **B**entiuolus quem quondam **E**ugenius pont.
max. interfici siue iusserat siue pmiserat filius extra matris
monium natus. pauperem vitam lanificio ducens / nec satis
gnarus / quo patre genitus esset: hunc **B**ononienses euesti-
gio vocant. recusantem et quodammodo iuitum in patriam
ducunt. equitem ex lanifice faciunt. tutorem **H**anibalis filio
rei pub. principem tradunt. **C**uius ea in rebus aduersis for-
titudo. ea in secundis moderatio hactenus ostensa est. ut
Herculis filium omnes norint / qui cum exules per pditionem
nocte quadam urbem intrassent ac exercitus rumore quasi vi-
ctores insaltassent. haud quaquam destitutus animo exercitis
amicis. correptis armis in eos prosiliit: nec mora victos /
cessis captisque pluribus / ex ciuitate deturbauit. **B**essarion eo
tempore **C**ardinalis **N**icenus natione grecus prudentia
singulari et nostra suorum lingua peritissimus **N**icolai quinti pont.
max. in ea urbe vices gerebat: qui usque ad ipsius pontificis
obitum legationis functus nobilitati plebique iuxta carus fuit.
quamuis eo deducta ciuitas est. ut legati pape rogare magis
quam imperare queant. quod plane nunc expitur: **L**udowicus
sanctorum quatuor coronatorum **C**ardinalis legatus. qui
quis ingenio valet: et ea praeditus est auctoritate. que summi
sacerdotis nepoti deberetur. non plus tamen in urbe potest /
quam senatus placet et **F**anctus. **F**lorentiam urbem in fesula-
nis ruinis ad ripas **A**rui fluminis conditam / prisci homines fluen-
tiam vocauere. que cum auspiciis fundata felicibus vicinis
per circuitum ciuitates excellere mirisque modis imperium propu-
gnare cepisset. **F**lorentia longe melius quam fluenta dicta est
In hac urbe. pont. max. **E**ugenius quartus id concilium quod
Ferrarie cum grecis ceperat magnifice consummauit. **E**rant

plures inter grecos ac latinos sup archanis orthodoxe fi-
dei cōtentiones. **Q**uarū maxima ac difficilima fuit. de san-
cti spiritus p̄cessionē. cum greci pacitum ex patre dūtaxat.
nostri ex patre filioq; p̄cedentem assererent. **P**ost multas
ac diuersas disputationes / in quib; tanquā interpretes. **Ni-**
colaus Bagūtinus utraq; lingua disertissim; / ingenio fa-
cundaq; iuxta p̄mptus / illustre nomen adeptus est / itandez
cum latina ecclesia in vno fidei simbolo cōsensere. **C**ivitas
impatorem grecoꝝ ⁊ patriarchā **Constantinopolitanū** et
oēs eorum comites abunde lauteq; pavit: **P**atriarcha illic
senio confect; decessit. ⁊ apud predicatorēs intra ecclesiā
humat; est. **C**ui **Masseus Segius** poeta laudem non igno-
bilis epitaphiū versibus imparib; edidit **Nicolaus picini-**
nus illustris copiarū ductor ab epulib; **Florentinis** iuitat;. **C**
Uesullanū ingressus agrum qui a **Florentia** decem milib;
passū ab est: hostiliter cūcta diripuit nec diu postea i agro
Aretino cum **Eugenio** simul ⁊ **Florentinis** bellum intulisset
apud angleriā magno prelio victus ⁊ profligat; est. **L**udo-
wicus **Archiep̄s Florentin;** apostolicis tūc copiis p̄erat.
quia ea victoria nobilitat; ad **Cardinalatum** paulo postea
prouect; est. **E**ugenius enim ⁊ vnione grecoꝝ facta ⁊ pi-
cinini metu deposito. mente atq; animo auctus septem et
decem **Cardinales** creauit. **V**iros aut genere illustres. aut
virtute p̄stantes. aut vite sanctitate cōspicuos. **I**nter quos
⁊ duo greci assumpti sunt. **I**sidorus **Archiep̄s Ruthenozū**
Bessarion **Nicenzum** pontifex quozum supra meminim;
Alfonsus rex **Aragonum** rogatus a **Philippo Maria** ut
antea dictum est sibi aduersus **Venetozum** potentiā opem
feret coacto non paruo exercitu profecturus in **Balliā** iter
ingressus est. **S**ed ante **Philippus** obiit: quam ipse **Ti-**
buri quo iam appulerat digrederetur. audita vero amici
morte ⁊ qd ab eo nuncupatus heres esset in **Babinos** pro-
fectus magnificentissimo illi funere iuxta persoluit. deinde

transmisso **Liberi** recta via i **Florentinū** duxit. eo vt aiebat
aio vt **Florentinos** reuocare suas copias ex gallia egeret:
atq; ita p **Lusciā** pacatā ⁊ sibi amicā ad opē mediolanēsi-
ferendam. quo **Veneti** belli pmebāt pficiscere. **Volue-**
runt Florentini ab **Alfonso** rogati venetoz societate deser-
rere. **Qua** ppter **Alfonso** in agrum volaterranū pfectus.
pomaratiū haud ignobile oppidū portas claudere ausum
eo ipso quo venerat die copijs circūpositis vi cepit ac diru-
puit. deinde ad castrum nouū in agro mouit: **Cuius** incole
audita pomaraciū clade cōfestim absq; certamine in dediti-
onez venerūt. **Idem** fecere aliquot castella circūiecta. **Erin-**
Morecastellū natura ⁊ opere munitū obsedit: quo tempore
ea imbrū magnitudo. eaq; vis ventoz exorta est: vt neq;
extra tentoria quiescere milites possent: multis eorum di-
scriptis p inane raptatis. quib; ex rebus. ⁊ qd annone in-
opia laborabat. mouens inde **Alfonso** **Campūiā** duxit. sz
quoniā **Florentini** id oppidū p̄sidio ⁊ annona firmauerāt
frustra ibi p̄tedit. **Castella** tñ aliquot finitima in **Berardisca**
(id ei regioni nomen est) recepit. atq; illis restituit. quibus
Florentini p̄us ademerāt. **Erat** in comitatu **Regis** **Simo-**
nctus mille ducens equites. q̄ finito **Florentinorū** stipēdio
ad eum transuerat. **Sigismūdu** aut **Malatesta**. quem rex
antequā **Lusciā** ingredere cum equitib; mille ⁊. dccc. pe-
ditibus vero. dc. cōduerat cum ab eo indies expectaretur
ad **Florentinos** transiit. **Frideric⁹** quoq; **urbinaciū** p̄nceps
notus ⁊ clarus in armis **Florentinorū** stipendia faciebat. q̄
cū essent equitatu peditatūq; haud iferiores **Rege** oēm q;
illi expugnandoz oppidoz facultatē p̄riperent. nō fuit regi
cōsiliū in obsidione campille p̄seuerare ⁊ p̄sertim q; in
montib; cōmeatus penuria p̄mebāt: diuertit igit ad loca
maritima: ⁊ apud **populoniā** olim fama celebrem: nūc di-
rutam urbem cōsedit. quo in loco facile sibi ex **Regno** **Ne-**
apolitano ⁊ frumenta ⁊ bellica tormenta nauibus afferri

poterant. **A**best inde tribus ferme milibus passuum **P**lumbi-
binū nobile oppidū. **I**n cuius obsidione de qua postea di-
cemus. **L**aboranti **R**egi **C**astilionū et ipsum nō parui mo-
menti oppidum prodente **F**lorentinorū presidio traditum
est preter artem. quā cum **S**imonet⁹ obsedisset pauci post
dieb⁹ p⁹ deditiōē accepit. dum vero **R**ex paulo ante apud
aquam viuam hibernia ageret a legatis **M**ediolanensibus
aditus est. qui opem eius implorātes. **I**n eo loco decerni
bellum aduersus **V**enetū **S**enatum obtinuerē. **S**am enim
Francisc⁹ **S**fortia **M**ediolanensi populo indignat⁹. **V**en-
etorū auxilio fretus. eos subigere sibi summis conatib⁹ ni-
tebat. quorū paulo ante fines et arma pmouerat. **C**ū vero
Rex soluta **P**lumbini obsidione **N**eapolim redisset. et de-
inde in pelignos secessisset. **F**lorentini legatos ad eū mi-
sere. pacem petentes. **Q**uib⁹ accepta fide in castra pfectis
postquā mandata exposuerūt. bellumq⁹ excusarūt **A**ntonij
Cardinalis **V**ilerden⁹ noiati inter primos theologi opera:
qui id negocij de pontifici voluntate susceperat. pauci post
diebus ea lege pax **F**lorentino populo reddita est. vt **C**a-
lionū et insula **B**ili⁹ que ipsius belli tempore **F**lorētinis ere-
pta fuerant in potestate **R**egis remanerent. **S**ed cum **F**rā-
ciscus **S**fortia **M**ediolano potitus esset. omnesq⁹ pontes
et arces apud **A**lduam tanquā **M**ediolanē a **V**enet⁹ re-
peteret. **A**lfonsus qui cum **F**rācisco esset infensus. e re sua
esse ratus illum ne tradices in tanto impio ageret. **I**mpē-
dire p⁹ **L**eonellū **M**archionē **E**stenses reconciliat⁹ **V**enet⁹
et cum eis amicitia societateq⁹ facta **F**lorentinis **F**rancisci
fortunā secuti et armis et pecunia eum iuuabāt. secundo bel-
lum indixit. **F**erdinandū filium in expeditionez contra eos
mittendū duxit. **E**rat is eo tempore admodum adolescens
ingenio etimio. et adunctas optimas artes docili ac para-
to. liberalib⁹ disciplinis institut⁹. armorum tractandorum
scientia edoctus. glorie cupidus. inedia ac laboris patiens

cui pater sex milia equitum. duo milia peditum comisit. fu-
erunt et in exercitu eius comes **Euersus** et **Ursinus**. **Neapoleo**
haud contempnendi copiarum duces. **Fridericus** quoque vbi-
nas. qui superiori bello **Florentinorum** arma secutus erat in eius
exercitu militauit. **Florentini** vero postquam imminere belli
sibi tempestatem senserunt. **Estorem** fauentinum **Simonetum**
quem supra notauimus. ac **Sigismundum** **Valetestem**. **Pos-**
trema quoque **Alexandrum** **Sfortiam** conducere. qui simul iuncti
supra decem milia equitum. peditum vero magnus nume-
rum in castris habuerunt. **Ferdinandus** tamen per agrum
Cortonensem in **Aretinum** copias duxit. ubi **Castellis** ali-
bus non magni nominis vi captis atque direptis. **Folianus**
non parui momenti oppidum cum oppugnare cepisset: nec
hostes auxilium ferrent post dies. viii. petitionem accepit: **E-**
que **Estoris** apud montem **Policianum** pluribus captis.
nonnullis occisis fudit ac fugauit. **Rencinium** in agro **Floren-**
tino vi expugnauit: **Castellinam** vero cum obsedisset hiber
no rigore in valescente recessit. et in maritima loca ad aquam
viam patris exemplo sese recepit. quo tempore et **Antho-**
ninus **Olzina** vadam in litore maris sitam navibus occu-
pauit et ampliori fossa a terra communxit. quo ex loco **Pisa-**
num et **Volterrannum** agrum infestum reddidit. Cumque in
terra **Florentinorum** duces ad folianum castra nouissent. vellet
que **Ferdinandus** auxilium obsessis ferre: tanquam itineri se comu-
nisset. tanta in castra lues consecuta est. prelanguentium nu-
mero non modo ad rem gerendam. sed vix ad mouenda ca-
stra satis esset. **Ob** quam rem **Folianum** interea summa vi oppu-
gnatum. nec minori virtute defensum. tandem ab oppidanis
clam presidio traditum est: qui tamen paulo post et ipsi victorum
preda fuere. oppidum incensum ac solo equatum. **Per** idem
quoque tempus **Berardus** gambacurta dum castella quatuor
que pater a **Florentinis** acceperat intra apenninum sita **Fer-**
dinando tradere vult ab vno e suis proditorum **Castellis** amissis/

dū Regem mendicando secutus est. Exin pace apud laudā
(vt diximus) facta reuocatus a patre **Ferdinā** in **Rey**
gnū concessit. **Florentini** que amiserant/ cuncta recepe/
runt. **Baldatus** pedestriū copiarū haud ignobilis ductor.
manū prompt⁹ ⁊ audax. Cum diu **Florentinoz**/supendia
meruisset: in palatiū eādem accersitus. dum magistratui cō/
tumaciter responderet. captus ex altissimis fenestris in foruz
precipitatur: qui quamuis magno casu/ iam expirasset. sibi
tamen ceruicē obsisa est. **Inter Florentinos** omnes qui no/
stra etate floruerunt. **Colinus** cognomine medicus. ⁊ pru/
dentia ⁊ auctoritate eminuit. **Is princeps** vrbis habitus.
Senatus quo voluit impulit. civitati leges ex arbitrio dixit
inopes ciues complurimos ditauit: **Matrimonia**/consti/
tuitis ex argento suo dotibus/ multa pūxit. villas magni/
ficentissime exedificauit. In ecclesias ditissima dona con/
tulit. **Monasteriū** sancti **Marci** ⁊ amplū ⁊ nitidū a fun/
damentis erexit: **Parrochie** sue templū cum sibi parū
placeret proorsus diruit. Exin structuram admirandi operis
ex lapide fessulano suscitauit: edes suas quamuis ornatissi/
mas erexisset/ amplius tamen meditatus opus/ palatium ⁊
altū ⁊ ingens ex quadratis lapidibus insigni vrbis loco
adeo pulchrum adeo amplū construxit. vt alteruz equari
tota ciuitate non possit. **Commendanda** est multis in re/
bus **Florentinoz** prudentia. tum maxime quod in le/
gendis cancellarijs non iuris scientiam. vt plerēq; ciuita/
tes. **Sed** oratoriam spectant. ⁊ que vocant humanitatis
studia: norunt enim recte scribendi dicendiq; artem. non
Bartholum aut **Innocentiū**: **Sed** **Tullium** **Quintilianū**
q; tradere. **Nos** tres in ea vrbe cognouimus. grecis ⁊ la/
tinis ⁊ conditorum operum fama illustres qui cācellariatū
alijs post aliū tenuere. **Leonardum** ⁊ **Karolum** aretinos
⁊ **Pogium** eiusdem rei pub. cinem/ qui **Secretarius** apo/
stolic⁹ trib⁹ quondam **Romanis** pontificib⁹ dictarat eplās

Illos precesserat **C**olucius. cuius ea dicēdi vis fuit: ut **S**a/
leatins **M**ediolanensium princeps. qui patrum nostrorum
memoria grauissimum **F**lorentinis bellum intulit. crebro au/
ditus sit. nō tam sibi mille **F**lorentinorum equites quā **C**o/
lucij scripta nocere. disceptatū est diu inter **F**lorentinos ob
pecuniarum exactiones. que tenuiores ciues magis quā opu/
lentes urgebāt hīs diebus **C**osenciēte **C**osino noua **L**a/
thasti. id est fortunarum cuiusque ciuis descriptio cepta est. quā
rare factā sine tumultu motuque populi ferūt. **E**t nūc quiete
tranquilleque transit. **L**ucenses quā nostra memoria bis **F**lo/
rentinorum obsidionem ppeffi. bis **P**hilippi **M**ediolanensium
ducis auxilia suam libertatē defendere. **A**d extremū tū vi/
cinis viribus pares esse non possent: nec facile iuenerent. qui
quotiens hostis premeret. totiens ferret opem. seodus in
quingenta annos cum eis pcellere. eas leges subeuntes.
quas dicere potētiores. **I**nter **F**lorentiā et **S**enam apud
oppidū quod **C**assiani appellāt: **A**nno post jubileū sexto. vise
sunt nubes viginti. ut ferunt. cubita terra sublimes. iter se
se mirabili **V**enetoꝝ impetu agitare depugnare. et altere al/
teras pellere: et mutari sepe vicibus pelli que pepulerant. **I**n/
terea summa incredibili spiritus violentia domorum tecta per inane
iactari. muros deici. et saxa ingentia loco moueri: vetustissi/
mas oliuas et antiquissima quercū roborā radicitus conuelli
atque cōfringi. homines ac iumenta nō paruis spacijs per celum
ferri. ac raptari. hec nobis qui se vidisse aiebant retulere.
Sed magis nos ut crederemur epistole a grauissimis viris
de hīs rebꝝ **A**lfonso **R**egi dum apud eum ageremur scripte
et in pntia nostra lecte comouerūt. **C**urbs **S**ena vñ mihi
origo est. **S**ecundū hodie locū in etruria obtinet: amenissi/
mo sita loco. et si mihi fides habenda est. populo neque rudi
neque inurbano. **H**uius rectores qui nobilitate post posita
(que fuit in ea ciuitate tota ytaliam memorabilis) et parte po/
puli. quam duodecim appellant proorsus conculcata. mult

annis in pace quieuerant. Inter se tandem duas factiones
habere ceperunt. que pro ut suo rei cōducere arbitrate sunt
ita se vel populis vel italie principib⁹ cōiungere. **L**uz vero
Rex **A**lfonsus in **F**lorentinos ut antea relatum est duceret
factiones. ipse manifestius patefacte. **A**ltera regiū bellum
contra **F**lorentinos iuvandū esse consuluit. **A**ltera cū **F**lo/
rentinis auxiliū dandū esse suadere non auderet. **D**issi/
mulandū esse censuit. **V**icerunt primo regis amici. et i eius
castra cōmeatus misere. **S**ed cum **R**ex ad sextum lapidem
vbi proxim⁹ castrametat⁹ esset: disseminatibus in plebe
qui **F**lorentinis studebant. **A**lfonsum non tam **F**lorentie
quam **S**ene dominiū querere/ tota vrbe trepidatū est: et
armati ad portas dispositi: hanc aliter **A**lfonsi milites. quā
libertati sue insidiantes observauere. **C**ōminuit aliquātisp
eam populi suspicionem. **F**rancisci **M**artorellus prestanti
vir ingenio: et quo **R**ex libenter vteretur: legatus ad eos
missus: **S**ed cum non tam **R**egis amore aut odio quā pri/
uatis ciuiū contentiōib⁹ rei pub. consilia turbarent. adeo
tenuiter annona in castra **R**egis deportari pmissa est: ut et
Florentinis simul et **R**egi videretur illudum. **I**dem factum
cum **F**erdinandus regis filius alio postea tempore in eos/
dem **F**lorentinos duxisset: neq; enim principio eius adue/
tus satis ei fauentes fuere. **S**ed **G**enetī cum **G**enensibus
ac **R**egi feodere iuncti essent. vsq; adeo **G**enenses legatio/
nibus agitarunt: ut et ipsi societatem tandē regis inierint
bellūq; **F**lorentinis publice indixerint: quod breui sopitus
est: **G**enetis apud laudam inconsulto rege pacem recipien/
tibus: **P**ost hec **G**enensibus aliud euestigio bellū exortū
est aduersus **V**ildebrandinū pitiliani comitem in quo du/
cibus vsi sunt **S**igismundo **M**alatesta: et **B**ilberto **C**orri/
giensi. quorum potentia non hostibus tantum quantum
ipsis **G**enensibus formidanda fuit. **S**uborta inter **S**igis/
mundum et **G**enenses discordia: cum sese ille suspectus esse

animaduverteret non sine suo ⁊ **S**enenſiū dampno recessit
Bilbertus cum **S**enenſib⁹ pſeuerauit. Interea comes **J**a
cobus picininus. qui iam pridem apud **S**enetos ſtipendia
faciens non ſine laude rerum geſtarum eorum copias du
kerat. cum pace ubiq; parſa ſtipendio careret. in etruſſiam
properans. **S**enenſes iure paterne amicitie vt ſibi auri vi
ginti milia mutuo dent miſſis legatis expetit. quod cū fru
ſtra fuiſſet. acies in eos cōuertit. ⁊ ingreſſus **S**enenſem a
grum. pleraq; oppida partim vi. partim prodicione rece
pta diripit. **C**alixtus tertius. qui recens pontificatus inie
rat copias ſuas **S**enenſi auxilio mittit. **I**dem **F**ranciſcus
Sforzia. **I**dem **F**lorentini faciunt. **S**eneti quoq; p ſeo
dus reſcripti auxilium. quāuis ſentire prebent. **C**ommittitur
ex improuiſo prelūm. ex quo ſine magno partiū dampno
diſceſſum eſt: **J**acobus cum exercitu coactus eſt. **C**aſtilionū
ſeſe recipere/ qđ **R**egis oppidū eſſe diximus a **F**lorentinis
priori bello receptum. ubi quāuis acriter oppugnaretur.
expugnari tamen non valuit. **I**nter hec **B**ilbertus in ſuſpi
tionem actus. tanquā cum picinino ſentiret. euz eius rei nō
arua extarent iudicia: vocatus ad urbem in ſenatu **S**e
nenſi trucidatus eſt: ⁊ p fenestram in forum proiect⁹. **P**i
cinin⁹ paulo poſt vrbetellum natura loci munitiſſimū op
pidum p prodicionem obtinuit. **U**na enim tantummodo
via: eaq; artiſſima. ⁊ arcis oppoſitionē deſenſa poteſt adiri
reliquas partes ſtagnum claudit. paruis dumtaxat leuib⁹
cimbis nauigabile ubi cum frumenti viniq; copiam picini
nus reperiret. tamdiu ſe continuit. donec pace apud **R**egē
Aragonum firmata. in regnum ſeſe recepit. ſed ea pax ex
terno **S**enenſes ſoluit: **I**nterno magis ac magis implicuit
Quam **R**egis amici tanquā bellorum cauſa fuiſſent. picinini
q; ſtudia fouiſſent. partim ſecuri percuſſi ſunt. partim rele
gati. **M**ulti cum ſibi periculum in patria imminere cernrent
ſponte in exiliū abiere. adeoq; in eos q̄ ſuſpecti habit⁹ ſunt.

seueritas exercita est: vt etiam **F**lorentinis videatur esse se/
uitum. **N**ec dum malorum finis quando in ciuitate parum
pacata noue indies machinationes aut finguntur aut iue/
niuntur: et sanguis civilis forum dispergit. hoc fortasse ma/
lum equulus ille prenunciavit. qui anno iubileo ante portam
eius vrbis que **R**omam vergit pregnans frequenti altante
populo dum pareret expirauit: erat enim hermosfrodicus:
quauis feminei sexus nullum in eo vestigium cerneretur.
Inter alios quos vrbe relegatos. haud nocentes ciuitas
existimauit. duo fuere ab ipsa prouincia loci et stadiozum
comunione coniuncti. quauis alter iuris civilis scientiam
proficeretur. **A**lter poeticam. **G**regorius lollius et **F**ran/
ciscus patricius. cuius plura extant poemata que doctissimi
petunt et que sibi vitam retinuisse creduntur. **M**arianus **G**o/
zinus per idem tempus scientia iuris non solum apud **G**e/
nenses. sed tota italia late clarus habitus est. **P**lumbinum
nobile oppidum ex populonie ruinis edificatum existimat
nonnulli populinum appellandum putant. **I**d est in litore
Tusci maris situm. **V**lue insule oppositum que ferri venis in
exhausta magnum quotannis vectigal. **P**lumbini domino
prebet. huic oppido prefuit **I**acobus **A**ppianus ex **P**aula
nobilissima femina **M**artini quinti **R**omani pontificis so/
rore natus. **P**acificus quidem princeps et a vicinis amatus
qui cum ex coniuge virilem sobolem non susciperet extra
matrimonium heredem querens concubinam quandam ama/
re cepit. cuius cum venter intumuisset. et iam pariendi pro/
pe tempus adesset: incredibili gaudio gestiens. **F**lorenti/
nos ac **G**enenses legatos vti ad se mitterent. ac partum d'
sacro fonte leuarent futuros compadres magnis precibus
nauit/paritum est. **V**enere ad diem dictam legati. muli/
er inter obstetricum manus diu laborans **E**thiopem tandem
peperit. que res verisum in populo cachinnusq; excitauit
ita et compaternitates et leticiam principis interrupit.

Libicen tum forte **M**aurus in familia eius erat. ex quo na/
tum puerū credidere: qui mox ubi detectū flagitiū intellexit
saluti sue fuga consuluit. **M**ortuo **J**acobo. **R**ainaldus **U**r/
sinus patri virigenio. ⁊ rei militari pitus in eius locū suffe/
ctus est. non suo iure. sed coniugis que **J**acobi filia fuisset.
Nunc **A**lfonsus cum in **T**uscia **F**lorentinoꝝ bello destine/
retur: fauentem hostib⁹ reperit. **Q**ua propter **C**astris **P**lu/
bino admotus: eum intra moenia clausum terra mariq⁹ su/
mis virib⁹ oppugnauit. **S**ed non minori virtute ipse ab i/
teriore pte cives suos defendit. quā **R**egis miles ab exte/
riori muros iuasit: pugnatum est diu acri cōtentione: ita ut
multi vtrinq⁹ ceciderint. **C**omplures vulnerati in hostium
manus pñerint. **I**n eo pzelio multoꝝ virtus enicuit: **I**nt/
quos duo **A**nthonij. **A**lter **F**uxan⁹: **A**lter **C**ōdola ad mu/
ros pariter vadentes inter ceteros pugnare fortiter anim/
aduersi sunt. **S**ed oībus pzelat⁹ est **B**aleatius baldasinus
natione siculus: qui ter muri fastigio apprehensō qua prius
tormenta disiecerāt conatus est oppidum irruere. ceterum
feruētis aque viueq⁹ calcis. que inter arma ingesta ubi ad
corp⁹ penetrauerat p vtebat artus vi deterritus grauiq⁹
saxi ictu. cum reuulsa aggeris pte deturbat⁹ est: **F**uit autem
Baleatius. statura que mediocrē excederet: robustis ac te/
retib⁹ mēbris corpis magnitudini vires respōdebāt: **L**ucta
iactu. saltu q⁹ nulli hoīm cessit. mēbroꝝ roboꝝ par animus
erat. equo ac pede iuxta bellatoꝝ acerrim⁹. armatura graui
armat⁹. galeatusq⁹ humi stans sinistra sellam. dextra hastaz
equestrem tenens: strenuo saltu/ grandi statura/ equū. insi/
liebat. **S**ingulari certamine quater pzeliat⁹. bis in **I**talia:
bis i **B**allia trans alpina/ totiens victoꝝ euasit. a trib⁹ ho/
stium equitibus eo ipso **F**lorentino bello petitus. vnum ex
hīs gladij capulo seminecem equo decussit. alium citato e/
quo medium amplexus e sella extractum humistravit. **T**er/
tium cubito grauiter percussū in fugam vertit. **T**anto

Tanta porro modestia ut nunquam ipse de se se vel rogan-
tibus amicis diceret vite cultu. morūq; elegantia omnibus
preterea gratus dilectusq;. perficit autem pluribus diebus
ad **Plumbinū** **Alfonſus**. Sed cum oppidi expugnatio dif-
ficialis videretur: neque iam cōmeat⁹ in castris esset: et equi
consumptis arborum folijs fame perirent. dissoluta obsidi-
one recessit. **N**ec diu postea **Rainaldus** morbo iterijt: vxor
eius **Katherina** verita ne rex i se viri delictū puniret. missis
ad eum oratoribus tributum ei quotānis dū viveret aureū
poculum quingentoz aureorum daturū pmisit: ea mortua
sollicitis oppidanis. quez sibi potissime legerēt: vicini vero
potentatus cum varijs artibus ad se trahere conarētur re-
nūciatum est: **D**anuelem **Appianū** adhuc e principū suoz
prosapia sup esse cui sese cōmittere possent: hic multos an-
nos in militia versatus: **N**ec tamen aut opes congesserat.
aut egregio aliquo facinore nomen quesierat. **O**b quā rem
dimissis iam armis vxorem **Troie** inter apulos ceperat.
Ibiq; tenuiter vitam agebat. nihil minus quam dominādi
sollicitus cum a **Plumbincensib⁹** publice vocatus est. qd ei
primo nūcio veluti sompniū visum est. **E**rin fortune luduz
libenter amplexus tanquā vite: reliquū dormiuiſſet i alterū
virum mutatus. qnāvis senex pncipatū inijt rexiteq; postea
plerisq; annis ciuibz suis gratus: et vicinis amicos **Alfon**
so vero qui ei fautor fuisset: et stipendiū fecit. et censum de-
dit. decessit autem. ex duobus filijs extra legitimū cōiugiū
sibi natis. minore quod eum ciuitas seniori preferret here-
de instituto. **I**n **Viterbio** vero non parui motus fuere. **S**e-
dente namq; **Nicolas** quinto **Principales** **Battus** eius
vrbis pnceps dum **Roma** redit. apud lacum vicensem ab
inimicis inuasus obtruncat⁹ est. **E**rin sedente **Calixto** ter-
tio **Nilhelmus** eius nepos noctu domi necatus. **O**b quaz
rem ciuitas in vlcionem sollicita. dū malefactores inqrunē
dum isti fugiūt illi plectunt. magnas calamitates ppeſſa est

Urbis **R**ome iam tandem nobis sese res offerunt. quib⁹
suam narrationē petentib⁹. seruatō breuitatis instituto sa/
tisfacere p̄gimus: **D**ic **J**ohannes **V**itellicus **A**lexandrin⁹
patriarcha ⁊ cardinalis ⁊ legatus: ⁊ patrimonij beati **P**e/
tri gubernator: ⁊ ductor appostolici exercitus: qui fulgina/
tes: qui camerinōs tyrānos: qui p̄fectū vrbis: qui **C**omi/
tem **A**nthoniū piscinū: qui plures alios ecclesie insulcātes
bello victos. neci dederat. dum pontem **L**iberis quē sancti
Angeli vocant transire nititur in etruriā copias traductu/
rus: **A**b hys qui molem **A**driani custodiebāt. repente inua/
sus. vulneratus captusq; in arcem rapitur: vbi paucis post
diebus. siue hausto veneno. siue ex vulnere vitam finivit:
Prouinciā deinde suam sortitus est **L**udovic⁹ ⁊ ipse **C**ar/
dinalis **A**quilegiē patriarcha iam rebus gestis: ⁊ amicitia
pontificis late cognit⁹. qui pacatis in vrberebus: **E**ugenio
reditū p̄pauit: **C**ōprehenderāt **R**omani **E**ugenium. ac liber/
tatem asserentes apud sanctā **M**ariam in **T**ransiberina re/
gione custodiebāt. eumq; cum deceptis custodib⁹ p̄ **L**ibe/
rim nauigio fugeret iaculis ac sagittis petierāt. fremebat
enim populus cum extern⁹ miles infestis armis **R**omanos
vastaret agros. hoīes atq; armenta surripiens. **S**ed cum
plurib⁹ annis **E**ugenius abfuisset. intellexerant ⁊ opulenti
ciues ⁊ inopes **R**omani sine pontificis curia/nō tam vrbem
quam vastam ac desertam speluncā videri: quib⁹ ex rebus
missis ad eum legatis. vt in vrbem suam rediret magnis p̄/
cib⁹ rogauere. **R**edit ille nono postquā effugerat āno **N**ec
tam ignominiose pulsus fuerat. quā exceptus est gloriose.
fuit cum **F**rancisco **S**fortia: ⁊ in piceno de quo postea di/
cemus. in alijs locis piculosum bellū. qđ p̄ **L**udovicū **C**ar/
dinalem ⁊ **N**icolaū piscinū iam sibi reconciliatū confecit
Alfonso rege opem ferente/cogitauerat **F**rāncisc⁹ **S**fortia
Ludertinā vrbem sibi amicā. **N**am eius aliquādo potitus
Clementi ciues impio repperat: deinde **R**omā cum exercitu

petere: Erant enim inter Cardinales nonnulli qui Ludowici
potentiam indignantes: Franciscum non quasi aduersus Eugenium sed
contra eius consilium inuitabant. iter quos Nicolaum Capuensem
in urbe gratiosum ac potentem fuisse commemorat. Nam Eu/
genius per id tempus eum de ipso re suspectum Roma amouendum
curauit. Sed cum auxilia ecclesie sperare aduenissent. Franciscus ir/
rito proposito retro cessit. Eugenius vero qui quondam Venetis ac
Florentinis studiosissimus fuisse cum illi hostem suum Franciscum ad
ecclesiam armis pecuniisque inuaret: et ipse ad eorum hostes de/
clinauit. Alfonsus Regem ac Mediolanensem principem: Et Rex
quidem eius suasu usque Liburum venerat. Philippo quoque opes
iam pene collapse videbantur. laturus opem. aut in Luscia pertra/
ctatos. aut in Gallia contra Venetos profecturus. Sed Eu/
genius cum quatuor Cardinales creasset: ex quibus successorem suum
assumendum esse praeceperat in lectulo egritudinis iacens: pauci
post diebus migravit ad praesens: et in basilica beati Petri apud
Eugenium tertium sepultus est. prius tamen quam obiret: germani qui
postquam duos de summo pontifici contendere animaduertierant: neu/
tralitate quidam utentes utriusque recusauerant obedire: destinati
Romani legatis: iter quos et ego unus eram a Friderico
imperatore missus obedientiam ei iam iam morituro restituerunt
Ipse vero Theodoricum Coloniensem et Jacobum Treuerensem
archiepiscopos. quos pontificali dignitate priuauerat: mutata
sententia ad pristinos reduxit honores. magnus profecto et clarus pon/
tifex fuit Eugenius: contempsit pecunias: virtutem apud omnes dilexit
neque secundis rebus intumuit. neque succubuit aduersis: neque
spes ei gaudium. nec metus tristitia auxit. sedatus animus. eundem
semper eius vultum ostendit. sermone breui. eoque grauissimo
usus est: durus et asper in hostes. promptior in fidem receptis:
ad haec perceritas corporis. oris decor: et veneranda in sena/
maiestas. quibus fide adhibuit plus aliquanto credidit et maius
imperium quam par fuerat commisit: Dum prius cum in egipto ne/
gociaretur cum praefecto Francisci foscari de quo iam mentio facta est

ab heremita quem pariter scissitandum adorati sunt nō mi-
nus letum vaticiniū / quā ille accepit. Ille enī filiū quē ha-
bebat futurū patrie p̄ncipem: hic suū inter sacerdotes ad
summū euasurū didicerat. **Eugenio** vero **Babrieli** nomen i
baptismo inditū fuit / q̄ cum adoleuisset conditis parentib⁹
euangelij nō surdus auditor / p̄rimonij qđ ab illis non te-
nue acceperat inter christi paupes erogauit. **Erin** **Antho-**
nio corario comite eiusdē feruoris adolescente religionem
intrauit. in qua sūma cum laude versat⁹ tam diu cū illo vixit
donec **Angelus** corario **Bregori** tertiūdecim⁹ appellat⁹.
Sedem **Petri** sortit⁹ cum alter ab altero seperari nō possz
ambos ad se vocans **Senensi** eum **Bononiēsi** **Anthoniū**
p̄fecit ecclesie. nec diu moratus. vtrūq; **Cardinalat⁹** ho-
nore dignat⁹ est. in quo ambo claruerūt. **Sed** hic / summū
pontificatū adeptus magis enituit: q̄ et si oriente scissinate i
p̄ncipio sui pontificat⁹ vsq; ad obitum cum **Basiliensibus**
cōtenderit. **Coronato** tñ **Segismūdo** **Cesare** grecorum et
armeniorū pacta: euz ecclesia latina vnione ciuitatib⁹ eccle-
quas amiserat recuperat: tyrannis p̄ circuitū deletis: **Cōtur-**
matia **Romanorū** edomita. victor inclitus veterem hoīem
exuit. hic me quāuis aliquādo aduersus eum (existimās dō
sacrificiū facere) cum **Basiliensib⁹** sensissem (Nā meo tēpe
tota nutabat ecclesia) **Venientē** ad se benigne recepit / iter
secretarios collocauit. et apostolici subdiaconatus honore
donauit: **Ecclesiā** quoq; **Tergestinā** paucis dieb⁹ antequā
moriret (cum falso rumore vacantē audisset) multis illam
petentib⁹ / mihi vni ex oībus destinauit qđ postea successor
eius impleuit. **Nicolaus** q̄ntis natione **Luscus** ex oppido
Saregana: patre medico **Theologica** doctrina illustris: et
omni ferme scientiarū genere insignis. **Post** **Eugenium** in
Petri **Cathedra** successit est. q̄ paucis ante mensib⁹ **Cardi-**
nalarū ab eo cum **Felicem** apud **Germanos** legationem
obisset: nec diu prius episcopatū **Bononiensem** acceperat

Vic urbem multis ac maximis edificijs et ornauit. cuius o-
pera si cōpleri potuissent nulli veterū īpatorū magnificētie
cessura videbāt: sed iacent adhuc edificia iterrupta mineq;
muroz ingentes: **S**cisma qđ apud **S**abaudienses adhuc
in ecclesia vigeat explosit. **A**medeū papatui renūciantem
in gratiā recepit: **C**ardinalat⁹ honorē / et in paterno domi-
nio legationē reliquit: **C**ardinalib⁹ aliquot ab eo creati di-
gnitatem dimisit: **R**omanos longa pace ditauit. **V**ubileum
feliciter gessit: nisi quod in ponte sancti **A**ngeli ex concur-
sione populoz īprouide facta ducentos circiter hoīes aut
conculcatos aut in flumine eictos perisse constat: **B**ern-
ardinū **B**enensem ordinis minorz professorem qui paulo
ante obierat in numerū sanctorum retulit: **F**ridericū terciū
īmpatorem et **L**ecnozam **A**ugustaz matrimonio iunxit: ac
de more inunctos coronauit. eorum familias / abunde et
multa cum lauiticia pascēs: **B**is **C**ardinales creauit: et pmo
quidem vnum tantū **A**nthoniū natione **M**aiozicenses ad
titulum sancti **B**isogoni. quem sibi philosophie studijs et
Archanozū sacre theologie cognitione ex omnib⁹ parem
elegeret. **S**ecundo sex creauit. aut doctrina pcelebres: aut
generis claritate insignes. **I**nter quos et germanum suum
Philippū sancte **S**usanne **C**ardinales assumpsit placidis
morib⁹ et incorrupte fidei iurum libros ex tota grecia pqui-
sitos ad se iussit afferri: et in latinam cōverti linguā curauit.
magna premia translatorib⁹ prebens: **A**cceptissimi ei fue-
runt in transferendis operib⁹. **G**eorgius **T**rapozuntius.
Laurentius valla. **P**etrus candidus december. et **B**rego-
rius **C**astellan⁹: **I**tem demetrius natione grec⁹. qui soluta
oratione vtentes cum pontifici aures mirifice oblectarent
Nihil ex eo qđ peterent nō abstulerūt: **I**n **H**omeri vero
poemate quod heroico carmine latinū fieri magno opere
cupiebat: cum plurimi morem ei gerere conarentur: **A**nus
tm̄ iuentus est: qui acri eius iudicio satisfaceret. **O**ratius

Romanus qui scribatum apostolicum ea de re consecutus
magnisq; pollicitationib⁹ illect⁹ **I**liadem aggressus: nonnul
los ex ea libros latinos fecit. dignos quos nostra miraret^r.
pulsca non iplozasset etas: **N**icola⁹ quoq; perorus/polibio
e grecis comode atq; ornate ad nos traducto. **J**ohannes
cortellus **A**retinis libro de orthographia pitissime cōscri
pto: **A**lbert⁹ florētinis cōditis de architectura egregijs vo
luminib⁹: aliq; pene innumerabiles noua cūdētes opa eius
pontificis gratiā meruere: adeo enim ingenia excitauit fo
mitq; **N**icolaus. vt vit eū iueniri possit: in quo magis hu
manitatis ⁊ eloquētie. ceterarūq; bonarū artū studia: quas
suo tēpore floruerūt. **I**llud certe nemo negauerit: **T**ot ei a
doctissimis viris inscripta esse volumina: quot neq; suorum
predecessorū neq; impatorū cuiuspiā nomini dicata cōpe
rimus: **Q**uū tñ e doctis ab eo neglectū miramur. **B**lundū
flauūz foroliuiensem: q̄ res a declinationē **R**omani imperij
vsq; ad etatē nostrā toto orbe patratus mirabili ordine in
duas digessit decadas: **R**omā describēdo īstaurauit: **I**talīā
illustrauit: deīnde triūphantē vrbem scribere adorsus: oēm
nobis vetustatem aperuit **S**ed ita fuerunt hominū mores
praro quenquā extollit pontifex. quē precessor amauit: **C**e
terū **N**icola⁹ ⁊ veterib⁹ ⁊ nouis codicib⁹ ornatissimā bibli
otecam instruxit in q̄ circiter tria milia librorū volumina cō
didit: **S**acrariū apostolicū vasis aureis atq; argenteis sa
cerdotalib⁹ indumētis mirifice decorauit: altarū ornamēta.
aulea quoq; ex auro cōtexta mirandi opis coemit: suppel
ctilem toto palatio necessariā magnificētissime cōpatā du
plicauit triplicauitq; legationibus quas publice audiuit ita
respondit: vt dubiū esset sapientiā eius aut eloquentiā ma
gis admirare. **S**i quos esse in vrbē peregrinos existimati
one dignos accepit/cōfestim eos missis renijs honorauit.
nobiles domo sua extorres q̄ ad se venerāt benigne pfouit
paupib⁹ ppi largas elemosinas dedit: **R**eligios⁹ mēdicatib⁹

nihil ad necessitatem decesse sustinuit. **I**n ecclesias vrbis plu-
rima dona contulit. **I**n p̄monio beati **P**etri plurimas ac
munificentissimas arces oportunis locis crexit. **Q**uius tamen
tam admirabili tam expetende pontificis vite nō defuerūt
insidiatores. **S**tephan⁹ enim **R**omanus familia porcaria
tenui censu eques/res novas sepe in vrbe molitus: ac pro-
pterea **B**ononie relegat⁹. clam inde excedens magnis iti-
nerib⁹ **R**omā rediit: cōuocat⁹q; mor amicis: mentem suā
exposuit: turpe esse dictitans. eam vrbem que totū sibi sub-
iecerit orbem. **N**unc sacerdotum imperio subiacere. quos
rectius feminas quā viros quisq; appellauerit. **V**enisse se
paratum patrie iugum excutere: rem factu facilem si viri fu-
erint. **N**icolaum pontificem celebri epiphaniarū die in ede
beati **P**auli sacra facturum. haud magno negotio compre-
hendi posse. populū libertatis amore/ quā proclamari au-
dierit. mor opem audientib⁹ daturū. **N**ed colligandū autem
presulem catenam auream secum attulit. a se iam pridem
paratam. quam congregatis ostendit. **N**eque enim mor
occidendū presulem ex vsu esse dicebat. **S**ed observandum
donec arcē sancti **A**ngeli p̄ eum recuperarent: **A**teq; vt erat
homo facundus facile in suam sententiā congregatos tra-
xit. atq; eo facilius q̄ inopes ere alieno gravatos ⁊ obpa-
trata scelera iudicium formidantes ad se vocauerat. quib⁹
nihil erat in pace sperandum. **S**ed presensit insidias **Ni-**
colaus missisq; militibus/ comprehendendi hominem iussit.
Illi eum iam animo fractum. ⁊ apud **S**orores in archa la-
tentem inuenerunt. **C**omplices eius in domo qua conue-
nerant expugnati: captiq; sunt: e q̄b⁹ vnus **B**aptista **S**ci-
arra manu prompt⁹. ⁊ aio intrepido/ p̄ medias pōtificis co-
hortes viā gladio sibi apperiēs effugit. **S**tephan⁹ in arce
scēi **A**ngeli. ali⁹ i **C**apitolio suspēsi vitā finire: atq; ita pō-
tifer maxim⁹ ingēti piculo liberat⁹ **R**emāe scēis dignitatē

imperiiq; seruauit. **F**elix pontifex et omnium iudicio beatissi-
mus: nisi eo sedente **T**urchi ut ante diximus **C**onstantino
polim expugnassent. **C**hristianorum desidia atq; ignauie me-
morabile perpetuum. **A**ccessit et aliud/ quod non parum eius
gloriam iminuit. **N**am cum pacis **I**talie que tum vehemen-
ter ferro vastabatur et igne: ipse reparator et arbiter cocordi-
partium voto delectus esset: dum diem ex die in delibera-
tionem ducit. **S**uspectus esse **F**rancisco **S**fortie iam **D**e
diolanensium principi ac **V**enetis cepit. tanquam eaz senten-
ciam promere nollet. que alijs pacem/ ecclesie bellum alla-
tura videretur. **P**roquam rem intercedente: **S**imoneto
Monacho ordinis heremitarum sancti **A**ugustini profes-
sore: obscuri antea nominis et proorsus ignoti. sed vite integri-
tate probato/ **V**eneti cum **F**rancisco duce conuenientes in-
ter se concordie leges dicere/ prestituta die intra quam bello
socij pacem ratam haberent. **C**lissimum est id omnibus mon-
stri simile: humilem et incognitum monachum **I**taliam pa-
cauisse. **S**ed recusante **A**lfonso pacem que sibi inscio dicta
erat/ vanam esse **N**icolaus (que de se habita fuerat) suspi-
cionem ostendit: misso ad **A**lfonsum legato dominico san-
cte crucis **C**ardinali prudentia singulari et vite integritate
conspicuo: qui cum **C**aletam deinde **N**eapolim peruenisset:
inter venientibus **V**enetorum et aliarum partium legatis:
differensq; omnibus tanquam ex integro discussis/ **A**lfonso
Regi non solum pacem suavit: sed feodus in annos quinque
et viginti inter omnes **I**talie potentatus percussit. **C**uius
Romanus pontifex et conseruator et iudex dictus est. **S**ed
cum doloribus arthetecis per omnem ferme pontificatum
suum: **N**icolaus vehementer laborans indies magis ac ma-
gis opprimeretur: nec iam amplius mortalem pollutumq;
comitatus candidior anima dignaretur/ e vita decessit: ab
eo que mihi pontifex **E**ugenius munera crediderat non solum
confirmata sunt/ **S**ed amplius pontificalis dignitas adiecta/

Cergestineaq; primum ecclesia: deinde **B**enē commissa.
Calixtus tertius post eum beati **P**etri cathedram obtinuit
natione hyspan⁹: **E**x regno **V**alentis nobili genere natus:
vnus omnium qui suo tempore scientiā iuris profiterentur
eminētissimus ⁊ qui consiliū **R**egis **A**lfonsi in quo multis
annis p̄sederat. **A**liisq; artes ac cautiones p̄seferret.
Vs vt primum pontificatus apicem adeptus est: mox animū
ad delendam **T**hurcorum ⁊ legem ⁊ gentem cōuertit. **N**o
tūq; vouit: ad eam rem sollemnes misit in **B**allia. in **D**ū/
gariam/ in orientem legatos/ primarios sancte **R**omane
ecclesie **C**ardinales. e quibus nullus adhuc redijt: **A**lanum
tamen **C**ardinalem sancte **B**zaredis: magno ingenio vi/
rum: ⁊ animo securo ⁊ potenti propediem e **B**allia reuer/
surum putant. **N**aualia quod antea inauditum fuerat **R**o/
me constituit. triremes quas plures ad ripam **T**iberis i ci/
uitate **L**eonina parauit. **A**rmavit ⁊ in **T**hurcos misit/ **C**o/
mitem **J**acobum picininū **B**enensibus(vt dictum est) ar/
mis insultantem: misso milite suo repressit/ **R**egi **A**lfonso
querenti ex eo quo pacto inuicem victuri essent. **R**egna sua
respondit ipse regat: mihi summi apostolat⁹ gubernationē
relinquat. **A**leras eorum multis de rebus dissensiones/ ma/
gna pars italie simultates confictas esse credidit qui fidem
dedere contentioni alij **C**alixtum/ alij **A**lfonsum/ alij utrūq;
q; accusauere. **Q**uorū alter **R**egem sub quo natus esset/ al/
ter suū sacerdotem. cui tanquam vicario dei parendum est
ferre non posset. **B**is **C**ardinales a **C**alixto creati sunt: p̄/
mo tres: ex quis duo nepotes eius fuere: quorum ⁊ si fuit
etas aliquanto minor quam tanta dignitas videre^t expo/
scere: doctrina tamen ⁊ circumspectio ⁊ morum suauitas
id honoris haud iniuria consecuta censet^r **T**ertius fuit **J**a/
cobus de portugalio regio sanguine natus. in quo ea mo/
destia. ea grauitas: id acumen ingenij. id studium litterarū.

is amor virtutis emicuit: ut quamuis iuuenis adhuc/ tar-
dius tamen oppinione omnium ad eam dignitatem ascende-
rit **S**ecundo loco sex assumpti sunt: haud profecto indigni
sime vnum demas tanto munere meo tamen iudicio nulli
dignius id honoris obuenit quam **J**ohanni episcopo **Ra-**
morensi. civilis sapientie cognitione sublimi: qui vno de q/-
draginta annis **R**omanam secutus curiam per omnia fer-
me officia castus innoxius transierat: **C**ancellariam vero
que a tempore **N**icolai vocauerat **C**alix⁹ nepoti suo san-
cti **N**icolai in carcere **T**ulliano **C**ardinali ac **M**archie le-
gato commisit: **B**ermanum eius **P**etrum **B**orgiam egre-
gia specie atq; indole iuuenem ecclesiastice militie ducem
prefecit. **E**xin prefecturam vrbis ei commisit. **L**udowico
Cardinali sanctorum quatuor **C**oronatorum et ipsi quoq;
nepoti legationem **B**ononiensem demandauit. **C**incen-
tium natione **H**yspanum et **O**sinundum **A**nglicum mira-
culorum fama illustres inter sanctos redegit. **L**egatos in
Scythiam et **P**ersidem in **E**thiopiam misit. qui **C**hristia-
nos per orientem in fide continerent. et aduersus religio-
nis hostes armarent. **S**caderbechio in **A**lbania. multisq;
alijs per **B**recciam/ **T**hurcorum bello laborantibus/ pecu-
niaria subsidia largit⁹ est: **T**ransfigurationis dominice fe-
stum instituit et celebrari publice iussit. **A**ssumptionez suam
priusquam pontifex maximus eligeretur plurib⁹ annis pre-
dixit. cladem quoq; quam **T**hurchi apud **A**lbam in **B**un-
garia sustinuerunt/ antequam fieret vaticinatus est: nunc quo-
q; de futuris multa et magna promittit: que diuina pietas
non abnuat velim. **M**ortuo **J**ohanne comite **T**aliacogio
qui e prolapia **A**rsinorum fuit: cum mustula ei soboles nul-
la esset. **A**rsini hereditatem eius propinquitatis iure ad se
traxerunt. **I**d egre tulit **C**omes **E**uersus. cuius filia nupta
esset vnica **j**ohannis filia. ventum est ad arma: **C**olumnienses

Comiti **E**uerso auxilium prebuere. deinde hortante ponti-
fice/ **P**rosper **C**ardinalis **M**artini quinti **R**omani quon-
dam sapientissimi et felicissimi pape nepos. eius gentis ho-
noratissimus et litterarum studio late clarus: cognitionem
suam bello subtraxit. **I**nter **U**rsinos et **E**uersum vsqz hodie
impacate durant inimicitie. **L**atinus sanctorum **I**ohannis
et **P**aulli **C**ardinalis illustris **U**rsinorum familie princeps.
deprerrimo vir ingenio/ iuris scientia. et animo qui alta cu-
ret: parua despiciat in signis/ ex vrbe profectus ad oppida
sua concessit: tanquam **R**ome non se satis tutus existimaret
sive comitis insidias veritus. sive pontificis indignatione
comotus: nec reuocatus in hanc vsqz diem reuerti voluit.
Calixto inter omnes **C**ardinales duo ad hoc vsqz tempus
in primis auditi atqz accepti fuerunt. **V**ilhelmus **R**otho-
magensis ameno ingenio et sanguinis clarus: ac **P**etrus
sancti **M**arci **E**ugenii quarti nepos patricia apud **V**enetos
gente natus/ et industria potens: siue qz eorum consiliis mul-
tum inesse crederet: siue qz alterum **F**rancie **R**egnum/ alte-
rum **V**enetoium rem pub. ducere posse arbitratus est. **S**y-
monem **R**omanum philosophie studiis et arte medica excel-
lentem adeo dilexit/ vt fratrem eius **I**acobum **E**piscopum
feretranum quanquam virtute prestante sua potissimum conside-
ratione rubeo galero donauerit. **I**n audiendis legationibz
priuatorumqz hominum causis antecessorum suorum facilitatem
longe superauit: epistolas et **R**egibus et amicis per se ipsum
dictauit. **I**n signandis supplicationibz libens et hilaris tem-
pus absumpsit. de iure interrogat per cupide respondit:
leges et canones tam ei fuerunt in promptu. quam si heri aut
nudius tertius scolam iuris primum exiisset: nihil enim me-
moriam sua excidit/ quod retinendum existimauit. **C**eterum
nulla facultas ei iuris cognitione potior visa est/ in qua ipse
ita excellit vt suorum predecessorum. qui sibi possit equari:

viſe vnus aut alter inueniatur. **H**ic poſtquam ordini **C**ar/
dinaliū me inſcripſit **C**armienſem quoq; eccleſiam ad ma/
re **B**altheum inter **S**arnathas ſitam poſtulantibus cano/
nicis cōmendauit. **C**uius poſſeſſionem frementibus ea in/
regione crudelibus ⁊ atrociffimis bellis non dum aſſequi/
potui. **I**n vmbria que hoc tempore ſub ducato **S**poleta/
no continetur. pauce ciuitates inteſtinis ſeditionib⁹ caru/
erunt. **N**urſia **Q**uinti **B**ertorij quondam patria **B**uelſa/
rum partium inſidijs ſepius agitata vix tandem reſpirare/
potuit. **P**arnea quam **S**ulphureo gurgite cōditis amnis/
circuit anticipi vix adeunda iugo **B**ibellinorum factione/
depreſſa **B**uelſorum conſilio ductu quieſcit. non **A**merinis/
non **R**eatinis. non **F**ulginatib⁹. non **P**rtanis. non iſtis/
deniq; **S**poletanis ſue calamitates defuerūt. **S**ed **A**ſſina/
ciuitas omniū miſerior inuenta eſt: que dum modo **B**ra/
chianā. modo **S**fortianā factionem admittit: ⁊ nūc par/
tem que ſuperior modo alteram que inferior eſt amplecti/
ſe procellis fortune quaciandā proſtituit: **P**icentium re/
gionem quam noſtra etas **M**archiam vocat **F**ranciſcus/
Clicecomes **E**ugenio quarto pont. maximo tum reb⁹ **B**a/
ſilienſibus occupato: ac non ſolum **P**hilippi **M**arie. **S**ed/
Alſonſi quoq; **R**egis inimicitijs implicito. vna quodāmo/
do excuſſione ademit: nonnullisq; poſt annis continuata/
poſſeſſione retinuit: **I**nterim captus amore puelle: que iter/
virgines coniugi ſue ſeruiebat: ⁊ ſibi multarum moleſtiarū/
⁊ illi necis cauſa fuit: **P**erpetua ea vocata eſt. apud **R**o/
uarienſes honeſtis parentib⁹ orta. forma egregia ⁊ inge/
nuiſ morib⁹: niſi potentis domini decepta **B**landicijs vir/
ginitatem cum adulterio permutaſſet: hec cuſ iam paulatiz/
intumeſceret vterus ad tegendum facinus queſito qui eam/
duceret viro deſpondetur: conſtituta nupciarum die voca/
tis amicis apparato grandi cōuiuiſ ſponſus in oppido qd

a **F**ranciſci curia non longe inhabitabat letus aduentum
noue nupte preſtolabaſ: ducitur illa multis comitata nobi/
libus: **B**ed ingreſſa oppidū cum deſcendere in domo ſpōſi
credereſ iuſſa vltius p̄gere in arceꝝ rapta eſt: nec vltius
infelici viro vidende ſponſe copia fuit: **Q**uod cum **B**lanca
Franciſci cōiunx cordatiſſima mulier cognouiſſet. nunquā
deinde quieuit donec dimiſſis percuſſoribꝫ puellam quāuis
diligenter cuſtoditā interfecit: **F**ranciſcus quāuis ea re vā/
de cōmorꝫ. **U**xoris tamen iuſto dolori cenſuit ignoſcendū.
Exin pontifex **E**ugenius iam **P**hilippo **R**egiqꝫ cōciliatus
Nicolaum picinū cum exercitu aduerſus **F**ranciſcū miſit
Regemqꝫ vt item in **M**archiam duceret adhortatus eſt:
annuit **A**lſonſus. delectuqꝫ militum habito cum florentiſſi/
mis equitum peditumqꝫ copiis in picenū peruenit. **P**unctis
qꝫ apud **B**iſium cum picinino caſtris: eoqꝫ totius exercitus
duce conſtituto conterritos oppidanos in deditiōem ec/
cleſie compulit: quorum exemplū ⁊ ſancti **B**eucri ni incole
ſecuti claues portarum miſere. **Q**ue cum **F**ranciſcus acce/
piſſet copiis ſuis per municiora prouincie oppida diſtribui/
tis protrahere bellum e re ſua arbitratus eſt. **E**xin cum **P**e/
trus **B**runozus vnus e copiarum ſuarum ductoribus cum
decc. equitibus ad **R**egem tranſiſſet. **M**aceratenſes vero
ac **F**olentinates deditiōem eccleſie feciſſent. **C**onſenti/
entibus **V**enetis ac **F**lorentinis redire ſe in gratiam **P**hi/
lippi ducis **M**ediolani vt regis impetum euaderet amicis
interpoſitis ſimulauit **C**redidit **P**hilippus: lateriſqꝫ ac nū/
cijs vti copias in regnum reduceret. **A**lſonſum fruſtra ro/
gauit: **T**urpe enim regi videbatur inuito **E**ugenio rem in/
fectam relinqui: perſeuerauit igitur atqꝫ acrius iſtans **C**in/
guluz oppidum in deditiōem eccleſie recepit: **C**aſtrū pla/
num vi caprum militi diripiendū dedit: **N**ec territus eſt:
quāuis **P**hilippus ea re cōmotus pacem. cum **V**enetis ac

Florentinis fecisset. **S**ed **A**lesim cum exercitu petens: **T**ro-
ilum copiarum ducem cui **F**ranciscus maxime fidebat (naz
et multos annos in equitatu suo primos ordines duxerat et
sororem eius in uxore receperat) tradita ciuitate sese dede-
tem in comitatum suum recepit: deinde **R**occhamirratam
cum defendente **R**uberto **F**rancisci nepote pluribus diebus
frustra oppugnasset: ad **D**etaurum amnem supra fortune
Fanum quo se **F**ranciscus cum reliquo equitatu receperat
continuato itinere duxit. **I**bi ad **A**lfonsum **E**ubicē quidaz
a **F**rancisco in castra venit. **I**mpetrataq; a **R**ege pro sui or-
dinis more liberius loquendi venia: multa nefaria in **R**i-
colam presentem **F**rancisci nomine probra congescit. pro-
ditorem ac perfidum appellans: **R**egemq; admonens. ne
illi se credat: cui fallere potissimū sit. **P**ostremo **R**icolaum
Francisci verbis ad duellum prouocauit. **I**n quo duces ipsi
eorumq; copie de gloria. de dignitate certarent: aparitu-
ram quidam vno prelio ducum simul atq; equitum virtutē
simul a **R**ege petijt: vt equus spectator pugne adesset. **R**i-
colaus iam inde ab initio ea audiens cōmotus haud leuio-
ribus conuicijs in **F**ranciscum absentem coniecit: fidem
suam multis exemplis comprobans egre sibi esse respondit
corpus suum vulnere in ceruice recepto debilitatum fuisse/
ostensurum se singulari certamine vter eorum proditoris
infamia censendus esset: nisi hanc fortuna sibi facultatē ab-
stulisset: oblatam tamen pugnandi cum exercitibus conditi-
onem leto se animo cum bona **R**egis venia accipere: **P**o-
stero die cum copijs suis sub ipsam urbem **F**anum patenti
campo futurum. quod cum a se postulare **R**icolaū decoris
euendi causa **R**ex animaduerneret. vtriusq; partis securitati
sese consulturū recepit: **S**ed cum dicta die **R**icola⁹ in cam-
pum cum suis processisset. atq; insultans vrbis moenibus
vsq; ad portas cucurrisset. **R**ex vero procul inde ad mille

passus cum exercitu confedisset liberam utriusque parti presta-
urus campum. **F**ranciscus siue **R**egi parum fidens: siue glo-
riam suam de qua per id tempus haud dubie iactabat indis-
crimen adducere veritus / intra urbem suos continuit. **M**a-
gna inter **F**ranciscum et **N**icolaum non emulatio modo vi-
guit ob rei militaris gloriam. cuius primas partes sibi uterque
arrogabat. **C**lerum et simulas ingens ob veteres inimicitias
que olim inter **B**rachium et **B**fortiam fuerant. **Q**uorum alter
Francisco pater. alter **N**icolaus magister ac dux fuerat: atque
idcirco: non tantum hostes: sed ut inimici inter se bellum gerebant
nec sub vno eodemque principe ut militaret adduci poterant. **N**i-
colaus ex corporis breuitate picinini nomen accepit: sed quanto
mediocritate statura eius inferior: tanto animi magnitudo
superior: pauca ei verba fuerunt: atque parum compta. sed que mul-
tarum ac magnarum rerum sententiam comprehenderent. **I**n milites
suos indulgens: **I**n amicos liberalis: **I**n hostes durus et aspe-
rimicandi cupidus: quietis impatiens: glorie avidus: et in per-
iculis obeundis promptus ac securus. prelium ex occasione pertinens
sumpsit: hostem celeritate preuenit: excursionem fatigauit: levis
armature equite magis quam pedite utebatur. fortes atque aspe-
ros milites amauit. hostium numero deterri non potuit. **Q**uibus
rebus cum plurimos et in **B**allia **C**isalpine et in reliqua **I**talia
triumphos ex hoste duxisset: haud dubie rerum gestarum ma-
gnitudine et gloria magistro suo **B**rachio maior euasit. **F**ran-
ciscus autem honesto corpore fuit et quod mediocritatem non parum ex-
cederet: amplo pectore / robustis membris et apte dispositis:
facie grata: iocundis oculis: caluicie venerabilis: facundia co-
piosus: ingenio peracri / animo rerum magnarum cupidus:
Solers in administrandis rebus: **I**n laboribus perferen-
dis infatigabilis: **I**n occasionibus prospiciendis acutus et
sagax: **I**n hostibus fallendis versutus et vaser: **I**n presagi-
endis euitandisque dolis ac hostium consiliis preuertendis

cautus atq; prouidus. **R**aro nisi ex destinato cōfluxit: hos-
tem sepius obsidendo quam decertando confregit. **D**e-
ditatum magno in precio habuit. **A**rgento atq; auro cul-
tos esse milites voluit: **I**n exequendis consilijs celer ac per-
seuerans: **I**n omni renouanda presentia animi: laborum
tollarantia: usu: exercitatione/ consilio mirifice instructus/
quibus artibus breui adeo magnus effectus est: ut vnus ex
omnibus copiarum ducibus inuentus sit qui cum **N**icolaio
de rei militaris principatu concertare possit. **N**am cum sciz-
entia rei militaris atq; auctoritate pares viderentur: diu
dubium fuit: vter alteri anteponendus esset. **B**ed hanc li-
tem fugatus paulopost **N**icolai exercitus: et ingens victo-
riarum **F**rancisci cursus: et **M**ediolanensium fortuna in euz ple-
no cornu translata: prosus diremit: **C**eterum **F**ani expu-
gnationem cum **R**ex difficilissimam intelligeret. non **F**ran-
cisci solum magni et peritissimi ducis presentia defensi: **C**le-
rum quod etiam vrbis mari adiacens claudine cōmeatus
intrarent. haud quaq; potuit. **I**nde abiens in firmianum
duxit: quo in loco cum **A**lexander **F**rancisci frater erupti-
one facta postremū agmen eius invaderet: **C**onuersus in
eum signis hostem intra urbem repulit: atroci pugna pro-
muris facta: et ante murali quod provallo stabat vi capto:
deinde ad turrin palmarum composito agmine peruenienti
Francisci epistola reddita est nuncio intercepta que **T**railo
ac **P**etro **B**rumauro inscripta: inter cetera ea verba con-
tinebat: ne amplius differentes iam tandem cogitata mu-
tararent: qua propter ambos de pditione suspectos armis
equisq; et omni suppellectili priuatos in vincula coniectos:
in **T**ragoniam misit et in arce satapie **V**alentini agri custo-
diri mandauit. **N**ec diu postea cum **L**emaritani deditionē
fecissent in **R**egnum suum diuertit: duobus milibus equitū
ad **P**icininū qui ad montem aureū cum exercitu exstiterat

transmissis: **P**ed postquam illi aduentassent: **P**icin⁹ re/
pentino **F**rancisci aduentu inuasus. prelio fusus pulsusq; fu/
erat: **C**lius in quo castra posita erant: & oppidū proximū
dissipatos fuga seruauit: **F**ranciscus ea victoria simul & pro/
fectione **R**egis clatus **P**icenū. vndiq; veluti victor perur/
rere & infestare cepit: **R**ogatus ab **E**ugenio **A**lfonsus eo/
reverti: cū iam se itineri accinxisset nouis regni motib; do/
mi retentus. **A**upum **U**irreum **U**rsinum **B**arsiamq; cum
non paruis copijs aduersus **S**fortiam misit: **I**nterca **N**i/
colaus **P**icininus a **P**hilippo in **B**alliam renocat⁹. **F**ran/
ciscum filium cum parte copiarum in piceno dimiserat: quē
Sfortias ad montem **U**lmū prius pugna superatū inter/
cepit. quam **R**egis auxilia ei aduenissent: **P**ost hec **L**udo/
wicus **A**quilegen⁹ patriarcha eam prouinciam ab **E**uge/
nio sortitus. **J**ohannem vintimiliū inter belli duces fama/
prestantem cum magna equitum peditumq; manu a **R**ege/
missum omnibus copijs suis prefecit: **C**uius industria **A**u/
fidam oppidum obsidione clausum in deditionem accepit.
Erant eo tempore non parue **P**hilippi copie apud **L**ingu/
lum oppidum contra **F**ranciscum misse. **Q**uam **P**hilippus
cum **F**rancisci reconciliationē iam tandem simulatam intel/
lexisset. **I**talianum forlanū in rebus bellicis late cognitum:
qui pontificis partes adiuuaret eo transmiserat. cui cum pa/
triarcha & vintimilius per rectam viam coniungi non pos/
sent. **Q**uam media loca **F**ranciscus obtinebat. magnis itine/
ribus per montana ad eum puenere. quo cognito **F**ran/
ciscus e piceno descendens in **U**rbinatē agrum sese re/
cepit. **P**atriarcha montē **M**elonem obsedit: atq; obtinuit
deinde oppidum sancti **A**ngeli vi expugnans. diripiendū
militi dedit. **Q**uintimilius paulo post ab eo in **R**egnum ad/
hiberna recedens per agrum firmianū non procul a mōte
Sancto constitit. **C**uius aduentu conterriti oppidum. e/
missis oratoribus deditionem facere/ similiter circumiecta

castella: deinde ad montem altum profectus dies aliquot
ibi mansit. Interim firmani coniuratione facta spe propin-
qui auxilio a **Francisco** defecerunt. **Alexandro** fratre cum
magna equitatus parte in arcem compulso: quibus et **Clin-**
timilius et pontificis copie mor auxiliū prebuere: Sed cū
arx eiusmodi esset: vesola fame vinei posset. premunitis
vrbis partib⁹ ne descensus ex arce fieret. **Cintimilius** vti
constituerat in hiberna concessit. Sequenti anno **Alfonsus**
Remūdum **Buillum** et cum eo mille equites. totidem pedi-
tes ad patriarcham in picenū misit: Qui vbi cum **Jacobo**
Laynano in ecclesie castra puenit. **Mor** **italianus** **forlanus**
mandate **Philippo** **Maria** comprehensus est: Et post tri-
duo iussu patriarche apud **Roccamcontratā** securi percussus.
Montem **fabrum** deinde cepere: et aliquot castella **Fride-**
rico **Urbini** principi eripuerunt: Sed cum iam duo
milia equitum a **Florentinis** ac **Venetis** missa **Francisci** ex-
ercitum auxissent: **Philippus** vero exercitu suo ad **casale**
maius iuxta flumen **padum** a **Venetis** pugna fuso ac castrū
exuto copias suas e piceno reuocasset. et amplius **Eugenij**
ac **Regis** auxilia postulasset: ad quem duo milia et quingēti
equites ex castris ecclesie iubente pontifice transierūt: **Frā-**
ciscus iam bello supior: **Montem** autem. et alterum ei pro-
ximū castellum **Sigismundi** **Malateste**: qui iam ab eo defe-
cerat: ecclesie fortunam secutus. expugnauit. et eiusdem op-
pidum **Bradariā** obsedit. Interim **Rex** alia patriarche au-
xilia misit: cum quibus in picenum reuersus **Jacobū** **Lay-**
nanū proditoris suspectum apud **Roccamcontratā** vbi
et **Italianum** **forlanum** interfici iusserat. capitali supplicio
affecerat. **Ex** nihil memoria dignum ab eo gestū. donec
Franciscus **Philippo** reconciliatus **Illius** stipendia factur-
rus. et iam dux contra **Venetos** designatus ex piceno re-
cessit. Nam postea non solum arx **firmiana** sed omnis ferme
provincia in eius potestatem facta est. ¶ In **Asculo** **Hosias**

put
que
con
lin
dca
nas
vo
fua
re/
bo
nas
tr/
na
der
uo
is
fale
dini
mip
fina
ra
sol
vde
p
na
tr/
vbi
lco
me
u
c/
ne
las

